

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งสังเกตการณ์ในพื้นที่ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

4.1 พัฒนาการของชุมชนและสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงด้านวิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.1.1. พัฒนาการของชุมชนชาวกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กะเหรี่ยงคอยาว หรือ กะยัน(Kayan) เป็นชื่อที่กลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่เรียกตัวเอง หรือ ปะด่อง (Pa-daung) ในชื่อที่ชาวพม่าเรียกชาวกะยัน แต่สำหรับคนไทยแล้วมักคุ้นในชื่อกะเหรี่ยงคอยาว ซึ่งมีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า The long necks ซึ่งเป็นชื่อที่ชาวกะยันไม่ชอบให้เรียก ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนของผู้อ่านงานวิจัยขึ้นนี้ ผู้วิจัยขอเรียก ชาวกะยัน ว่า กะเหรี่ยงคอยาว ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้มีอคติหรือต้องการแสดงความเหยียดหยามแต่อย่างใด แต่เพื่อให้คนไทยหรือภาครัฐที่คุ้นเคยกับคำว่า กะเหรี่ยงคอยาว มากกว่าคำว่า กะยัน สามารถที่จะเข้าใจถึงเนื้อหางานวิจัยขึ้นนี้รวดเร็วขึ้น

กะเหรี่ยงคอยาวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในประเทศเมียนมาร์จากจำนวนหลายสิบกลุ่ม ปัจจุบันในประเทศไทยเราสามารถเห็นชาวกะเหรี่ยงคอยาวได้ในพื้นที่หลายจังหวัด และบางจังหวัดอาจพบเห็นได้ในหลายพื้นที่ เช่น ในภาคเหนือของประเทศไทยเราสามารถพบเห็นชาวกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย หรือ ในภาคใต้หลายคนอาจเคยเห็นชาวกะเหรี่ยงคอยาวอยู่ที่จังหวัดภูเก็ต หรือ พัทธยา เป็นต้น กลุ่มคนที่อาจมีโอกาสดูพบเห็นชาวกะเหรี่ยงคอยาวมากกว่ากลุ่มคนอื่น ๆ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะคนที่ชอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ชื่นชอบและชื่นชมในวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม ความแตกต่างและหลากหลายของกลุ่มมนุษยชาติเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ ในกรณีของจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ หรือ จังหวัดอื่นๆ ที่มีชาวกะเหรี่ยงคอยาวอาศัยอยู่เป็นหมู่บ้านหรือชุมชนตามพื้นที่ต่าง ๆ นั้น ยังมีคนไทยหรือคนต่างประเทศจำนวนมากไม่เข้าใจถึงที่มาหรือประวัติความเป็นมาของชาวกะเหรี่ยงคอยาวมากนัก

และกล่าวได้ว่าปรากฏการณ์การเข้ามาอยู่ร่วมกับคนกลุ่มอื่นๆ ในชุมชนของคนกะเหรี่ยงคอยาว เป็นเรื่องที่เพิ่งเกิดขึ้นในห้วงระยะเวลาไม่กี่ทศวรรษมานี้

แต่เดิมประชากรกะเหรี่ยงคอยาวอาศัยอยู่ในประเทศไทยมีเพียงจังหวัดเดียวเท่านั้น คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นพื้นที่ ที่ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของชาว กะเหรี่ยงคอยาว ภายใต้อหวัข้อ กระบวนการจัดการของภาครัฐต่อหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปมีบทบาทหรือส่วนร่วมอยู่ในกระบวนการดำเนินการของ ภาครัฐที่มีต่อชาวกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นระยะเวลาหนึ่ง และในฐานะที่ จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นภูมิลำเนาของผู้วิจัยเอง

กล่าวเฉพาะกรณีของชาวกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในประเทศเมียนมาร์ที่ต้องอพยพย้ายถิ่นฐานมาจาก รัฐคะยา ประเทศเมียนมาร์ (Myanmar) เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มานานมากกว่า 20 ปี ดังนั้นชาว กะเหรี่ยงคอยาว จึงไม่ใช่กลุ่มชนชาติพันธุ์ดั้งเดิมในจังหวัดแม่ฮ่องสอนอย่างที่หลายคน เข้าใจ

ปัจจัยหรือมูลเหตุสำคัญ ที่ทำให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาว อพยพเข้ามายังประเทศไทย ด้าน อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น เริ่มต้นจากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในรัฐคะยา ประเทศเมียนมาร์ ประมาณปี พ.ศ.2527 กองกำลังทหารเมียนมาร์ ได้เข้ามาทำการกวาดล้างชน กลุ่มน้อยที่ต่อต้านรัฐบาลและต้องการแยกตัวเป็นอิสระจากการปกครองระบอบเผด็จการทหารใน รัฐคะยา (Kayah state) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ตรงข้ามกับพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ของ ประเทศไทย อันเป็นเขตอิทธิพลของกลุ่มคะยาหรือกะเหรี่ยงแดง ซึ่งมีการรวมกลุ่มจัดตั้งกองกำลัง ของตนเพื่อต่อสู้กับรัฐบาลเผด็จการทหารเมียนมาร์ คือ กองกำลังพรรคก้าวหน้าแห่งชาติคะเรนนี่ Karenni National Progressive Party (KNPP) ชาวกะเหรี่ยงคอยาวถือเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวน ไม่มากนักที่อยู่ภายใต้การดูแลของกลุ่มคะยาห์ เมื่อกองกำลังทหารเมียนมาร์ เข้ามาทำการกวาดล้าง กองกำลัง พรรคก้าวหน้าแห่งชาติคะเรนนี่ Karenni National Progressive Party (KNPP) ของ กลุ่มคะยา ทำให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวต้องได้รับความเดือดร้อนและหนีการสู้รบจากประเทศ เมียนมาร์ เข้ามายังประเทศไทย เฉกเช่นเดียวกับ กลุ่มคะยา หรือกะเหรี่ยงแดง

หลังจากที่ชาวกะเหรี่ยงคอยาวได้เดินทางเข้ามายังประเทศไทย ด้านจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปี พ.ศ.2527 และได้มีการกระจายตัวไปตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยตามบริเวณพื้นที่ชายแดนฝั่งอำเภอ เมืองแม่ฮ่องสอน โดยกลุ่มใหญ่จะอาศัยอยู่ในบริเวณบ้านใหม่ในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง แม่ฮ่องสอน แต่เดิมก่อนที่กลุ่มชาวกะเหรี่ยงคอยาวจะเข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณบ้านใหม่ในสอยนั้น

หมู่บ้านดังกล่าวได้เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนไทใหญ่ดั้งเดิมของจังหวัดแม่ฮ่องสอนมาก่อน แต่ปัจจุบันพื้นที่ส่วนหนึ่งของหมู่บ้านดังกล่าว กลายเป็นที่ตั้งของพื้นที่พักพิงชั่วคราวผู้หนีภัยการสู้รบ และพื้นที่อีกส่วนหนึ่งของหมู่บ้านยังคงเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนไทใหญ่อยู่เช่นเดิม

จากเอกสารทางราชการและคำบอกเล่าของชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านใหม่ในสอย พบว่า กลุ่มชาวกะเหรี่ยงคอยาวส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในบริเวณบ้านใหม่ในสอยนั้น ได้อาศัยอยู่ร่วมกับชาวคะยา ซึ่งถือเป็นผู้อพยพกลุ่มใหญ่ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ส่วนสาเหตุของการเดินทางเข้ามาของชนกลุ่มนี้ก็มีลักษณะหรือเหตุผลเช่นเดียวกับกลุ่มชาวกะเหรี่ยงคอยาว คือ เหตุผลในเรื่องของการถูกกวาดล้างจากกองกำลังทหารพม่าที่ต้องการปราบปรามและกวาดล้างกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อยชาวคะยา ในรัฐคะยา ประเทศเมียนมาร์ ต่อมาทั้งชาวกะเหรี่ยงคอยาวและชาวคะยากลุ่มนี้ ได้รับความช่วยเหลือจากทางภาครัฐไทย ในฐานะผู้หนีภัยจากการสู้รบจากพม่า (Persons of fleeing fighting from Burma) ซึ่งเป็นคำที่รัฐบาลไทยใช้เรียกผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการสู้รบระหว่างทหารพม่ากับกองกำลังชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนไทย-พม่า

ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2528-2529 บริษัทน้ำทิพย์ได้ติดต่อกับชาวกะเหรี่ยงในเขต เมียนมาร์ ชื่อ **ตู่ยิมู** เพื่อนำกะเหรี่ยงคอยาวเข้ามาอยู่ในเขตชายแดนไทยที่บ้านน้ำเพียงดิน เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชมเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวอีกวิธีหนึ่ง โดยกะเหรี่ยงคอยาวได้รับเงินค่าตอบแทนสำหรับใช้เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวและสมทบทุนซื้ออาวุธไว้รบกับทหารเมียนมาร์ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลทำให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวบางส่วนได้ย้ายไปตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณหมู่บ้านน้ำเพียงดิน ตำบลผาบ่อง ประมาณ 4 ครอบครัว ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้ จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้มีนโยบายที่จะเปิดเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นเมืองท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลทำให้เกิดการโยกย้ายไปตั้งชุมชนใหม่ที่บ้าน ห้วยปูแวง(หมู่บ้านบริวารบ้านห้วยเค็ด)ตำบลผาบ่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน นอกจากหมู่บ้านชาวกะเหรี่ยงคอยาว ที่มาตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ทั้ง 2 แห่ง คือบ้านใหม่ในสอยและบ้านห้วยปูแวงแล้วนั้น ยังมีหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาว เกิดขึ้นใหม่อีกหนึ่งแห่ง คือ บ้านห้วยเสือเฒ่า หรือหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวบ้านห้วยเสือเฒ่า (ตารางที่ 4.1.1 ประกอบ)

ตารางที่ 4.1.1 แสดงข้อมูลจำนวนประชากรชนเผ่ากะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน /ครอบครัว	ประชากร (คน)
1	บ้านใหม่ในสอย	48	243
2	บ้านห้วยเสือเฒ่า	26	124
3	บ้านห้วยปูแง	50	204
	รวม	124	571

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2549

จากข้อมูลการสำรวจประชากรแต่ละหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า มีหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาว จำนวน 3 แห่ง ได้แก่

1. กะเหรี่ยงคอยาวบ้านใหม่ในสอย ตั้งอยู่ในพื้นที่ บ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. กะเหรี่ยงคอยาวบ้านห้วยปูแง(หมู่บ้านบริวาร) ตั้งอยู่ในพื้นที่ บ้านห้วยเตือ ตำบลผาป่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
3. กะเหรี่ยงคอยาวบ้านห้วยเสือเฒ่า ตั้งอยู่ในพื้นที่ บ้านห้วยเสือเฒ่า ตำบลผาป่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปัจจุบันหมู่บ้านหรือชุมชนกะเหรี่ยงคอยาว ทั้ง 3 แห่งนี้ เป็นหมู่บ้านด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจำนวนมาก ให้ความสนใจเข้าเยี่ยมชม วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม

4.1.2.ความเปลี่ยนแปลงด้าน วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชาวกะเหรี่ยงคอยาวเป็นชนเผ่าที่รักสงบและทำงานหนัก อาชีพหลักของชาวกะเหรี่ยงคอยาวในประเทศพม่าคือ การทำนาแบบขั้นบันไดและทำไร่หมุนเวียน ปลูกพืชผักอื่นๆเช่น ข้าวโพด เผือก ถั่ว ยาสูบ ผัก เป็นต้น และเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร ไก่ เป็นต้น นอกเหนือจากนี้ยังมีการหาของป่า เช่น การล่าสัตว์ หน่อไม้ พืชผักตามป่า ฯลฯ ผู้หญิงกะเหรี่ยงคอยาวจะมีบทบาทสำคัญในการแลกเปลี่ยนผลผลิตและการค้าขาย การเลี้ยงสัตว์ การทอผ้า ฝ้าย ถักน้ำ ส่วนชายจะมีความสามารถในการล่าสัตว์โดยใช้สุนัขและอาวุธปืนแก๊ปยาว

ในส่วนของประเพณีและพิธีกรรมหรือวัฒนธรรมที่มีความสำคัญและแตกต่างจากชนเผ่าในพื้นที่ ได้แก่ การสวมใส่ห้วงคอทองเหลืองของสาวชาวกะเหรี่ยงคอยาว ซึ่งจะเริ่มต้นตั้งแต่อายุประมาณ 5-9 ปี โดยหมอผีประจำเผ่าจะเป็นผู้ทำนาย หากทำนายมาดี เสร็จแล้วจะทำการสวมใส่ให้ จากการบอกเล่าของหญิงวัยชราชาวกะเหรี่ยงคอยาวเล่าว่าพิธีการสวมห้วงคอทองเหลืองเป็นพิธีกรรมที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษซึ่งมีตำนานเกี่ยวกับการสวมห้วงคอทองเหลืองของหญิงชาวกะเหรี่ยงคอยาวเล่าขานสืบทอดกันมาหลายตำนานแต่ไม่รู้ว่าเป็นเรื่องในจริงหรือไม่จริง แต่เดิมที่ตนได้ยินนั้นคือผู้หญิงที่จะสวมห้วงคอทองเหลืองจะต้องเป็นผู้หญิงที่เกิดวันพุธที่ตรงกับวันเพ็ญเท่านั้น และต้องเป็นเชื้อสายชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่บริสุทธิ์คือ ไม่ได้มาจากบิดาหรือมารดาที่เป็นชนชาติพันธุ์อื่น และหากไม่ยอมสวมห้วงคอจากต้องถูกขับออกจากเผ่า ต่อมาหญิงชาวกะเหรี่ยงคอยาวนิยมสวมห้วงคอเกือบทั้งหมดไม่ว่าจะเกิดวันใด แต่ในระยะหลังความเจริญก้าวหน้าของโลกปัจจุบันทำให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวต้องถอดห้วงที่ค้อออก เพราะทำให้การดำเนินชีวิตความสะดวกมากยิ่งขึ้นประกอบกับอิทธิพลของการศึกษาที่ชาวกะเหรี่ยงคอยาวสามารถเข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้นและจากอิทธิพลของศาสนาคริสต์ ทำให้หญิงชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่นับถือศาสนาคริสต์จะไม่ใส่ห้วงคอเลย

สำหรับความเปลี่ยนแปลงของชาวกะเหรี่ยงคอยาวหลังจากที่อพยพเข้าอยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพราะเหตุ หนีภัยสู้รบจากสงครามจากประเทศพม่าเข้ามายังฝั่งไทยด้านจังหวัดแม่ฮ่องสอน แต่เดิมวิถีชีวิตหรือความเป็นอยู่ในพื้นที่บริเวณชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนไม่ได้มีความแตกต่างจากชีวิตในฝั่งพม่ามากนัก ส่วนใหญ่แล้วยังคงมีการหาของป่า เช่น พืชผักที่ออกตามธรรมชาติในแต่ละฤดูกาล การล่าสัตว์ นอกจากนี้ยังมีการทำการเกษตรพืชผักสวนครัว ทำไร่ ทำสวน ทั้งในเขตฝั่งไทย และพม่า ประกอบกับในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงเป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เช่น กลุ่มชาวกะเหรี่ยง(ปกากะญอ) ไทใหญ่ เป็นต้น กล่าวได้ว่าช่วงระยะแรกเข้ามาในประเทศไทยความแตกต่างชาวกะเหรี่ยงคอยาวและราษฎรไทยในพื้นที่ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก

แต่ก็เป็นเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆเท่านั้น คือ ประมาณ 1-2 ปี เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงมีลักษณะประเพณี วัฒนธรรมที่โดดเด่นกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่และแตกต่างจากกลุ่มผู้หนีภัยการสู้รบกลุ่มอื่น ทำให้เป็นที่สนใจของกลุ่มคนภายนอก เช่น ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว หรือแม้แต่หน่วยงานราชการ ที่มองเห็นช่องทางที่ใช้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวเป็นธุรกิจที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว และผู้บริหารระดับสูงของภาครัฐในพื้นที่เองก็เริ่มให้ความสนใจที่จะพัฒนาให้พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนให้เป็นที่รู้จัก โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวเช่นกัน แต่กลุ่มแรกที่เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการคือนำโดยกลุ่มธุรกิจในพื้นที่ที่เริ่มมีการรวบรวมชาวกะเหรี่ยงคอยาวทั้งหมดให้

อยู่รวมกันเป็นชุมชนหรือหมู่บ้านเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปชม จึงเป็นจุดเริ่มต้นทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปทีละน้อย โดยเฉพาะด้านการทำมาหากินหรือเศรษฐกิจ

แต่เดิมที่ชาวกะเหรี่ยงคอยาวประกอบอาชีพด้านการเกษตร หาของป่า และมีวิถีชีวิตเรียบง่ายนั้น เริ่มเปลี่ยนไปโดยเฉพาะผู้หญิงชาวกะเหรี่ยงคอยาวซึ่งมีอัตลักษณ์พิเศษที่มีการสวมห่วงทองเหลืองเป็นชั้นๆตามอายุทำให้ลำคอของผู้หญิงชาวกะเหรี่ยงคอยาวดูยาวกว่าคอของคนปกติทั่วไปซึ่งเป็นที่มาของคำว่ากะเหรี่ยงคอยาว ผู้หญิงกะเหรี่ยงคอยาวต้องอยู่ในหมู่บ้านเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ดู และถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึก ทำให้ครอบครัวได้รับค่าตอบแทนจากผู้ประกอบการที่แบ่งสรรผลตอบแทนจากการเก็บค่าเข้าชมประมาณ เดือนละ 2,500 บาท นอกเหนือจากรายได้ดังกล่าวยังคงมีรายได้เพิ่มจากการขายของที่ระลึกที่ส่วนใหญ่ชาวกะเหรี่ยงคอยาวไม่ได้ทำเองแต่มีผู้ประกอบการจ้างมาฝากขายและแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งให้ เช่น ตุ๊กตากะเหรี่ยงคอยาว พวงกุญแจรูปกะเหรี่ยงคอยาว การ์ดกะเหรี่ยงคอยาว เป็นต้น และส่วนหนึ่งเป็นสินค้าที่ผู้หญิงกะเหรี่ยงคอยาวทำขึ้นเอง เช่น ผ้าทอมือ จะมีการแสดงการทอผ้าและขายผ้าทอให้กับนักท่องเที่ยวที่ต้องการจะซื้อไปเป็นของที่ระลึก

นอกจากนี้แล้วชายชาวกะเหรี่ยงคอยาวก็มีความเปลี่ยนแปลงด้านวิถีชีวิตเช่นกัน ซึ่งปกติแล้วชายชาวกะเหรี่ยงคอยาวจะต้องทำการเกษตรนอกบ้าน หาของป่า ลำสัตว์ หาปลา เป็นต้น แต่เมื่อการธุรกิจการท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่หมู่บ้านชุมชนแล้ว ชายชาวกะเหรี่ยงคอยาวก็ออกจากบ้านน้อยลงต้องช่วยครอบครัวหรือภรรยาทำงาน เช่น ทำของที่ระลึกบางประเทศได้แก่เครื่องดนตรีเพื่อขายให้กับนักท่องเที่ยวเป็นต้น และชายชาวกะเหรี่ยงคอยาวส่วนหนึ่งก็จะรับจ้างในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เช่น งานก่อสร้าง งานด้านการเกษตร รวมถึงการรับจ้างตัดไม้ขายให้นายทุนซึ่งเป็นสิ่งผิดกฎหมาย เป็นต้น

เห็นได้ชัดเจนว่าในส่วนของผู้หญิงชาวกะเหรี่ยงคอยาวในกรณีวัฒนธรรมหรือประเพณีการสวมห่วงทองเหลืองในประเทศไทยมีความแตกต่างจากประเทศพม่า กล่าวคือ แทนที่ผู้หญิงชาวกะเหรี่ยงคอยาวจะใส่ห่วงทองเหลืองน้อยลงเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงการติดต่อกับสังคมภายนอกและชนกลุ่มต่างๆรวมทั้งคนไทยที่ไม่ได้ใส่ห่วงทองเหลือง แต่กลับปรากฏว่าพ่อแม่ของเด็กผู้หญิงชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่ไม่ได้นับถือศาสนาคริสต์จะให้ลูกสาวใส่ห่วงทองเหลืองตั้งแต่เด็กเป็นจำนวนมากขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นผลมาจากธุรกิจการท่องเที่ยวที่นำเอาวัฒนธรรมมาเป็นสินค้าโดยเฉพาะการนำเอาผู้หญิงกะเหรี่ยงคอยาวมาเป็นสัญลักษณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งโดยภาครัฐ ภาคเอกชน ทำให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวได้รับผลประโยชน์หรือค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงินจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนเดิมที่ทั้ง 3 หมู่บ้านเป็นเพียงชุมชนเล็กๆมีประชากรไม่กี่

ครัวเรือนเท่านั้น แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปทั้ง 3 หมู่บ้านมีการขยายตัวของจำนวนประชากรและครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น ทั้งจากการขยายตัวโดยการให้กำเนิดบุตรและการอพยพเข้ามาเพิ่มเติมหรือหลบหนีเข้ามาภายหลังเพิ่มมากขึ้น เห็นได้จากผลการสำรวจสถานะทางทะเบียนของชาวกะเหรี่ยงคอยาวตามตาราง

ตาราง 4.1.2 แสดงข้อมูลสถานะของประชากรชนเผ่ากะเหรี่ยงปะด่อง บ้านห้วยเสือเฒ่าและบ้านใหม่ในสอย

กลุ่มที่	สถานะทางทะเบียน	จำนวน/คน
1.	เป็นผู้มีสถานะเป็นบุคคลบนพื้นที่สูง	104
2.	เป็นผู้มีสถานะเป็นชุมชนบนพื้นที่สูง	94
3.	ผู้มีสถานะทางทะเบียน ท.ร.38/1	80
4.	เป็นผู้มีสถานะทางทะเบียนเป็นผู้ถือบัตรสำรวจ 89/1	57
5.	เป็นสมาชิกในครอบครัวของผู้มีสถานะทางทะเบียนแต่ยังไม่ได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียน	113
6.	เป็นผู้มีสถานะเป็นผู้หนีภัยการสู้รบ	79
7.	เป็นผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนใดๆ	23

ที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน, 2550

จากตารางเป็นข้อมูลการสำรวจสถานะของประชากรชนเผ่ากะเหรี่ยงปะด่อง บ้านห้วยเสือเฒ่าและบ้านใหม่ในสอย เมื่อปี พ.ศ.2550 ที่สำรวจโดยที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน คือ ช่วงระหว่างที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนให้มีการสำรวจข้อมูลประกอบการดำเนินโครงการ “หมู่บ้านอนุรักษ์วิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง(ปะด่อง)เพื่อความมั่นคงจังหวัดแม่ฮ่องสอน เห็นได้ว่าทั้ง 2 หมู่บ้านมีประชากรที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนใดๆเลยหรือกล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่หลบหนีเข้ามาภายหลังจำนวน 23 คน ซึ่งเป็นเพียงข้อมูลการสำรวจในห้วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่ตามสภาพความเป็นจริงแล้วจากการเข้าพื้นที่สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและชาวกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่ทั้ง 3 หมู่บ้านแล้ว พบว่าชาวกะเหรี่ยงคอยาวทั้งฝั่งไทยปะด่องมีการเดินทางไปมาหรือเข้าออกอยู่เป็นประจำแต่โดยส่วนมากแล้วจะเข้ามามากกว่า ส่วนคนที่ออกไปจะเป็นการออกไปเพื่อกลับไปเยี่ยมญาติพี่น้องในฝั่งพม่าบางครั้งพบว่ามีคนนำญาติพี่น้องหรือคนรู้จักในหมู่บ้านที่อยู่ในฝั่งพม่าเข้ามาในพื้นที่มากกว่าที่จะกลับออกไป

นอกจากนี้ในช่วงปี 2549 จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีโครงการที่จะอพยพย้ายหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาว 2 แห่ง คือ บ้านห้วยเสือเฒ่า และบ้านใหม่ในสอยไปรวมไว้ในที่แห่งเดียวกัน คือที่บ้านห้วยปูแกง ทั้งสืบเนื่องมากระเด็นข่าวเรื่องการค้ามนุษย์ที่มีการกล่าวโจมตีจังหวัดแม่ฮ่องสอนว่า กักขังชาวกะเหรี่ยงคอยาวในลักษณะสวนสัตว์มนุษย์ไม่ยอมให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวเดินทางไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่ 3 ในฐานะผู้หนีกภัยการสู้รบเพื่อผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว(รายละเอียดในหัวข้อถัดไป) ช่วงระยะเวลาดังกล่าวทำให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวมีความไม่มั่นใจในโครงการของภาครัฐ โดยที่ภาครัฐได้ยื่นข้อเสนออย่างไม่เป็นทางการ 3 ประเด็น คือ 1) ถ้าไปอยู่ในพื้นที่แห่งใหม่ จังหวัดจะจัดที่ทำกินให้โดยไม่ต้องอยู่ในการควบคุมของกลุ่มเอกชน โดยเฉพาะกลุ่มที่ถือสถานะผู้หนีภัยการสู้รบ หรือ ไม่มีสถานะทางทะเบียนใดๆ ภาครัฐมีทางเลือกให้ 2 ทางคือ กลับเข้าไปยังพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านใหม่ในสอยหรือไม่ก็ต้องเข้าไปอยู่รวมกันในพื้นที่โครงการ 2) ผู้ที่มีสถานะเป็นบุคคลบนพื้นที่สูงหรือมีสถานะเป็นชุมชนบนพื้นที่หรือมีสถานะทางทะเบียน ท.ร.38/1 สามารถที่จะเลือกอาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมหรือพื้นที่โครงการก็ได้ แต่สำหรับสถานะอื่นไม่ได้มีการระบุหรือกล่าวถึง ซึ่งทำให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวกลุ่มหนึ่งพร้อมในที่จะเข้าไปอยู่ในพื้นที่โครงการและส่วนหนึ่งก็อยู่ที่เดิมและบางส่วนกลับเข้าไปยังพื้นที่พักพิงชั่วคราว รายละเอียดตามตาราง 4.1.3 และตาราง 4.1.4

ตาราง 4.1.3 แสดงข้อมูลประชากรชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่เลือกอาศัยอยู่ ณ หมู่บ้านเดิม

หมู่บ้าน	ประชากรรวมเดิม		จำนวนผู้ที่อาศัยอยู่ที่เดิม		แยกตามเพศและวัย			
	ครอบครัว	คน	ครอบครัว	คน	ชาย	หญิง	เด็กชาย	เด็กหญิง
บ้านห้วยเสือเฒ่า	27	123	16	86	20	26	17	23
บ้านในสอย	52	195	38	149	42	54	27	26
รวม	79	318	54	235	62	80	44	49

ที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน, 2550

ตาราง 4.1.4 แสดงข้อมูลประชากรชาวกะเหรี่ยงคอยาว ที่เลือกไปอยู่อาศัยในพื้นที่ โครงการ
หมู่บ้านอนุรักษ์วิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง (ปะด่อง) เพื่อความมั่นคง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หมู่บ้าน	ครอบครัว	จำนวน(คน)	ชาย	หญิง	เด็กชาย	เด็กหญิง
บ้านห้วยเสือเฒ่า	17	37	13	15	6	3
บ้านในสอย	19	46	13	11	15	7
รวม	36	83	26	26	21	10

ที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน, 2550

หลังจากที่ได้มีการอพยพย้ายชาวกะเหรี่ยงคอยาวทั้งหมดเข้าไปอาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการแล้วในช่วงปี 2551 ทำให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่ที่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากลำบากมากยิ่งขึ้นเพราะขาดรายได้จากการท่องเที่ยวและภาครัฐไม่ได้จัดงบประมาณในการให้ความช่วยเหลือตามที่ชาวกะเหรี่ยงคอยาวเข้าใจ (วิเคราะห์รายละเอียดในหัวข้อถัดไป) ทำให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวทั้งหมดหนีออกจากพื้นที่โครงการทั้งหมดส่วนหนึ่งกลับไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดิมและส่วนหนึ่งกลับไปอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว และการดำเนินธุรกิจด้านการท่องเที่ยวทั้ง 3 หมู่บ้านก็ยังดำรงอยู่ดังเช่นก่อนที่จะมีโครงการอพยพและพบว่าปัจจุบันภาครัฐไม่ได้สนใจต่อประเด็นข้อกล่าวหาว่ากักขังชาวกะเหรี่ยงคอยาวไว้เพื่อผลประโยชน์การท่องเที่ยวแต่อย่างใด

ส่วนสาเหตุหลักของการอพยพเข้ามาของชาวกะเหรี่ยงคอยาวซึ่งผลการศึกษาคล้ายกับการศึกษาของ พิทยา พานทอง (2553) มีสองประการ ได้แก่

ประการแรก คือ เหตุผลทางด้านความมั่นคง ความไม่ปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน อันเกิดจากความขัดแย้ง จนเกิดการสู้รบเนื่องจากความแตกต่างทางเผ่าพันธุ์และอุดมการณ์ทางการเมือง จึงหลบหนีภัยจากสงครามดังกล่าวข้ามเขตมายังประเทศไทย

ประการที่สอง เป็นสาเหตุด้านปัญหาเศรษฐกิจของประเทศเมียนมาร์ ทั้งในเรื่องของค่าครองชีพ รายได้ ชีวิตความเป็นอยู่ในฝั่งประเทศเมียนมาร์ที่มีมาตรฐานในด้านคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ที่มีมาตรฐานต่ำกว่าประเทศไทย ราษฎรในพื้นที่ซึ่งรวมถึงชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่ได้รับผลกระทบจากภาวะดังกล่าว จึงหนีความอดอยาก แร้นแค้นเข้ามาหากินในฝั่งประเทศไทย

นอกจากนี้แล้วนับจากการเข้ามาของชาวกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ภาครัฐได้เข้าไปมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ ต่อชาวกะเหรี่ยงคอยาว ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงกระบวนการบริหารจัดการของภาครัฐต่อหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนในวัตถุประสงค์ข้อถัดไป

4.2 พัฒนาการของกระบวนการจัดการของรัฐต่อชุมชนกะเหรี่ยงคอยาวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ของภาครัฐไทย

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ เอกสารราชการ ตลอดจนข้อมูลจากการสัมภาษณ์สามารถนำมาสรุปได้ว่านโยบายของภาครัฐที่มีต่อกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ลำดับเป็นกระบวนการในการดำเนินการต่อกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ดังต่อไปนี้ คือ

นับจากการเริ่มเข้ามาของชาวกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเมื่อประมาณปี พ.ศ.2527 และในปี พ.ศ.2528 ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีนโยบายจะเปิดเมืองแม่ฮ่องสอนสู่การท่องเที่ยวและเล็งเห็นว่าผู้หญิงชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่สวมห่มทอห้อยมีลักษณะเด่นที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวจึงได้มีการเจรจากับผู้นำชนกลุ่มน้อยเพื่อเปิด “หมู่บ้านวัฒนธรรมกะเหรี่ยงคอยาว” โดยรวมกลุ่มชาวกะยันมาไว้ที่ ริมแม่น้ำปาย บ้านห้วยปูแง (อดีตชื่อบ้านทุ่งหมากแง) ตำบลผาป่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยง (ปะด่อง) จึงมีรายได้จากการขายของที่ระลึกนักท่องเที่ยว และค่าชมที่เก็บจากชาวต่างชาติ ทำให้ชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น ตลอดจนเกิดการขยายตัวของชุมชนกะเหรี่ยงคอยาวมากขึ้นด้วยนั้น ขณะเดียวกันก็พบว่ามีชาวกะเหรี่ยงคอยาว นอกจากกลุ่มบ้านห้วยปูแง ยังเข้ามาอาศัยอยู่อีก 2 จุด คือ บ้านใหม่ในสอยใกล้กับศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านในสอย และบ้านห้วยเสือเฒ่า ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งมาจากการชักชวนจากญาติพี่น้องที่เขามาอยู่ก่อนและนักธุรกิจในพื้นที่ที่ต้องการแสวงหาผลประโยชน์จากกะเหรี่ยงคอยาวโดยเรียกเก็บค่าหัวคิวเข้าชมในแต่ละครั้งที่เรียกเก็บจากชาวต่างชาติ โดยรายได้ส่วนหนึ่งถูกคืนให้กับกะเหรี่ยงคอยาว ซึ่งก็พบว่าเป็นที่พึงพอใจกันทุกฝ่าย โดยที่ภาครัฐแทบไม่มีบทบาทในการเข้าไปให้การดูแลในเรื่องปัจจัยแก่กะเหรี่ยงคอยาว แต่อย่างใด

จากการมีนโยบายชุมชนกะเหรี่ยงคอยาวเป็นจุดดึงดูดการท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ได้ว่า ชุมชนกะเหรี่ยงคอยาวเพื่อการท่องเที่ยวที่นั่นเกิดจากความสนใจของชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่สามารถหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวด้วยการขายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งความนิยมทางการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรมของจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่กำลังเติบโตขึ้น ชุมชนกะเหรี่ยงคอยาวจึงได้รับผลประโยชน์ได้จนเกิดการกระจายตัวของชุมชน จากแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ โดยทางราชการมิได้เข้าไปเกี่ยวข้อง และมีการตั้งชุมชนที่บ้านในสอย และบ้านห้วยเสือเฒ่าเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางแก่นักท่องเที่ยวในการไปเยี่ยมชมมากยิ่งขึ้น

ต่อมาปี พ.ศ. 2534 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้สำรวจข้อมูลบุคคลบนพื้นที่สูง เพื่อจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลบนพื้นที่สูง (บัตรสีฟ้า) ให้แก่ชาวเขาที่ยังไม่ปรากฏสถานะ

ทางทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง ครอบคลุมทุกจังหวัดที่มีชาวเขาอาศัยอยู่และตรวจสอบสถานะทางทะเบียน ซึ่งชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยแล้วในขณะนั้นได้มาแสดงตนและขอขึ้นทะเบียนและได้รับสถานะ มีบัตรบุคคลบนพื้นที่สูง และต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติอนุญาตให้ผู้เข้ามาในประเทศไทยก่อน วันที่ 3 ตุลาคม 2528 สามารถขอสถานะบุคคลต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายตนเอง และขอสัญชาติไทยให้แก่บุตรที่เกิดในประเทศไทยได้

ปี พ.ศ.2542 กรมการปกครองสำรวจและจัดทะเบียนประวัติชุมชนพื้นที่สูง (สีเขียวขอบแดง) ซึ่งกะเหรี่ยงคอยาวที่เข้ามาภายหลัง พ.ศ.2534 ได้มาแสดงตนขึ้นทะเบียน และได้รับสถานะและมีบัตรชุมชนพื้นที่สูง นอกจากนี้ผู้เข้ามาภายหลัง พ.ศ.2542 ได้มาแสดงตนขอขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติผ่อนผัน ให้จัดทำประวัติผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เหล่านี้ไว้ไว้อีกด้วย

ต่อมาเดือนพฤษภาคม 2542 สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugee) ได้เข้ามาจัดทำทะเบียนผู้หนีภัยจากการสู้รบในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและได้ลงทะเบียนให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวด้วย เป็นเหตุให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวบางส่วนมี สถานะบุคคลซ้ำซ้อน คือชาวกะเหรี่ยงคอยาวบางคนมีบัตรหลายชนิด เช่น ถือบัตรแรงงานต่างด้าวและบัตรผู้หนีภัยการสู้รบในตัวคนเดียว ซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ที่จะได้รับการถือบัตรที่เป็นตัวกำหนดสถานะบุคคลแต่ละประเภทไม่เหมือนกัน เช่น ผู้ถือบัตรหรือมีสถานะเป็นผู้หนีภัยการสู้รบไม่สามารถออกนอกเขตพื้นที่ควบคุมได้ เห็นได้ว่าจะถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการเดินทางจะต้องอยู่ในเฉพาะพื้นที่กำหนดเท่านั้น (ที่ว่าการอำเภอเมือง, 2549) ซึ่งในส่วนของชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่มีสถานะผู้หนีภัยการสู้รบนั้น ภาครัฐได้กำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ สำหรับผู้ที่มีสถานะเป็นผู้หนีภัยการสู้รบ (โดยส่วนกิจการชายแดน สำนักกิจการความมั่นคงภายใน กรมการปกครอง) สรุปรายละเอียด ดังนี้

1. มาตรการและแนวทางปฏิบัติของภาครัฐ ซึ่งประกอบไปด้วย มาตรการและแนวทางปฏิบัติหลักๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1) ด้านการควบคุมดูแลผู้หนีภัยการสู้รบที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว

1.1 การดำเนินมาตรการป้องกัน และสกัดกั้น ไม่ให้ผู้หนีภัยการสู้รบลักลอบหลบหนีออกนอกเขตพื้นที่พักพิงชั่วคราว โดยให้พื้นที่พักพิงทุกแห่งดำเนินการ ดังนี้

ก. ให้มีการกำหนดแนวเขต และจัดทำแผนที่โดยสังเขปของพื้นที่พักพิงประชาสัมพันธ์ให้ผู้หนีภัยการสู้รบหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานภาคเอกชน และราษฎรไทยรอบพื้นที่พักพิง

ข. จัดตั้งจุดตรวจเส้นทางเข้า - ออกหลักในพื้นที่พักพิง

ค. จัดชุดลาดตระเวนโดยรอบพื้นที่พักพิงเฉพาะอย่างยิ่งในช่องทางธรรมชาติที่ผู้หนีภัยการสู้รบอาจใช้เป็นช่องทางในการหลบหนีภัยการสู้รบอาจใช้เป็นช่องทางในการหลบหนีออกนอกพื้นที่พักพิง

ง. จัดตั้งจุดสกัดในกรณีที่มีสถานการณ์ผู้หนีภัยการสู้รบนี้ออกนอกพื้นที่พักพิง โดยประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จ. ให้ตรวจสอบยอดจำนวนผู้หนีภัยการสู้รบ รวมทั้งกลุ่มบุคคลสัญชาติพม่าที่มีสถานะอื่น ๆ ที่อาศัยในพื้นที่พักพิงฯ เป็นประจำเดือน แล้วรายงานผลการดำเนินการให้ กรมการปกครองทราบภายในวันที่ 25 ของเดือน

ฉ. กรณีผู้หนีภัยการสู้รบ หลบหนีออกนอกเขตที่พักพิงฯ โดยไม่ได้รับอนุญาต ให้ถือว่าบุคคลดังกล่าวพ้นจากสถานะผู้หนีภัยการสู้รบ และให้จำหน่ายชื่อออกจากทะเบียนรายงานให้กรมการปกครอง และกระทรวงมหาดไทยทราบ

1.2 ดำเนินการรักษาความปลอดภัย และความสงบเรียบร้อยภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว (ส่วนกิจการชายแดน สำนักกิจการความมั่นคงภายใน กรมการปกครอง) ดังนี้

ก. มอบหมายให้สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน รับผิดชอบประจำโซน และให้มีหน้าที่ควบคุมตรวจสอบ และระวังป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดกฎหมายไทย

ข. ประสานฝ่ายทหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการตรวจค้นอาวุธ และสิ่งของผิดกฎหมายในพื้นที่พักพิงฯ ตามห้วงเวลาอย่างต่อเนื่อง

ค. ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อที่ร้ายแรงอย่างเข้มงวด โดยให้องค์กรเอกชน (NGOs) ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมโรคระบาดในพื้นที่พักพิงฯ รายงานข้อเท็จจริง และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขในพื้นที่ของทางการไทย อย่างใกล้ชิด

ง. จัดทำแผนป้องกันภัยพิบัติธรรมชาติฉุกเฉิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุทกภัยและดินถล่ม

1.3 กรณีผู้หนีภัยการสู้รบ กระทำความผิดอาญากฎหมายไทยในพื้นที่พักพิงฯ ให้ดำเนินการตามกระบวนการกฎหมายไทยและให้จำหน่ายชื่อออกจากทะเบียน และเมื่อผู้หนีภัยการสู้รบที่ได้รับโทษแล้วจะขอกลับเข้าพื้นที่พักพิงฯ ให้ดำเนินการพิจารณาได้ตามหลักมนุษยธรรม และปลอดภัย

1.4 กรณีบุคคลสัญชาติพม่าที่ไม่มีสถานะผู้หนีภัยการสู้รบ หรือสถานะอื่นใดที่ทางการไทยผ่อนผันให้ลักลอบอาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงฯ โดยไม่ได้รับอนุญาต ให้ควบคุมตัวไว้ในพื้นที่

พักรอ (Holding Area) เพื่อดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาสถานภาพผู้หนีภัยสภาวะตกต่ำ เพื่อพื้นที่พักพิงฯ

1.5 การอนุญาตให้ผู้หนีภัยการสู้รบเดินทางออกนอกพื้นที่พักพิงฯ

ก. ในกรณีผู้หนีภัยการสู้รบขออนุญาตย้ายพื้นที่พักพิงฯ เป็นการถาวร หรือเป็นการชั่วคราว หรือเพื่อดำเนินกรรมวิธีในการเดินทางไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สาม หรือการรักษาพยาบาลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ข. ในการนำผู้หนีภัยการสู้รบออกนอกพื้นที่พักพิงฯ เพื่อประโยชน์สาธารณะ ภายในเขตพื้นที่อำเภอให้หัวหน้าพื้นที่พักพิงฯ พิจารณาตามสมควร แล้วรายงานให้นายอำเภอทราบ

1.6 จัดให้มีคณะกรรมการพื้นที่พักพิงฯ จากตัวแทนผู้หนีภัยการสู้รบ โดยให้มีหน้าที่ช่วยเหลือ หัวหน้าพื้นที่พักพิงฯ จากตัวแทนผู้หนีภัยการสู้รบ โดยให้มีหน้าที่ช่วยเหลือ หัวหน้าพื้นที่พักพิงฯ และเจ้าหน้าที่ของทางการไทย ในการควบคุมดูแลผู้หนีภัยการสู้รบและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่พักพิงฯ ภายใต้การควบคุม กำกับดูแล ของหัวหน้าพื้นที่พักพิงฯ

2. การประสานงานกำกับดูแลเจ้าหน้าที่องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรเอกชน (NGOs) ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว (ส่วนกิจการชายแดน สำนักกิจการความมั่นคงภายใน กรมการปกครอง)

1. เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน (NGOs) และ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugee) ที่จะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่พักพิงฯ จะต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงมหาดไทย และจะต้องประสานงานกับ จังหวัด/อำเภอ ก่อนเข้าพื้นที่พักพิงฯ ยกเว้นมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนให้อยู่ในดุลพินิจของ หัวหน้าพื้นที่พักพิงฯ

2. กำกับดูแล เจ้าหน้าที่สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugee) และ องค์กรเอกชน (NGOs) ในการเข้าไปให้ความช่วยเหลือในพื้นที่พักพิงฯ อย่างเข้มงวดโดยควบคุมในเรื่องการจัดส่งการเก็บรักษาและปริมาณการแจกจ่ายสิ่งของช่วยเหลือให้แก่ผู้หนีภัยและยารักษาโรคให้ถูกต้องตรงกับจำนวนที่ทางการไทยได้จัดทำทะเบียนไว้

3. กิจกรรมแต่ละประเภทให้มีเจ้าหน้าที่สับเปลี่ยนกันเข้าไปปฏิบัติงานเท่าที่จำเป็น เช่น การแจกจ่าย อาหาร เสื้อผ้า รวมถึงอุปกรณ์การเรียน การสอน อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ในพื้นที่เพียง 1-2 คนเท่านั้นส่วนการให้ความช่วยเหลือนั้น ผู้หนีภัยจากการสู้รบต้องดำเนินการเองโดยมี

เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน (NGOs) เป็นผู้แนะนำและไม่ให้เจ้าหน้าที่ องค์กรเอกชน (NGOs) อยู่ประจำในพื้นที่ที่อยู่อาศัยของผู้หนีภัยการสู้รบ

4. เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน (NGOs) จะต้องมีการประจำตัวที่กระทรวงมหาดไทยออกให้เพื่อใช้แสดงตัวระหว่างปฏิบัติงานในพื้นที่ และจะต้องติดบัตรขณะปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจะปฏิบัติงานได้เฉพาะบริเวณพื้นที่ที่ได้รับอนุมัติและระยะเวลาที่กำหนดไว้ในบัตรอนุญาตเท่านั้น

5. ก่อนที่เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน (NGOs) จะเดินทางเข้าพื้นที่จะต้องไปรายงานตัวที่จังหวัด/อำเภอ ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบดูแล เพื่อรับทราบนโยบายของทางราชการ อาทิ ห้ามเข้าไปเขตประเทศพม่าและในพื้นที่ที่ไม่ปลอดภัย รวมถึงให้จังหวัดพิจารณา การขยายเวลาอยู่ในประเทศให้แก่เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน (NGOs) ที่ปฏิบัติงานประจำในพื้นที่

6. องค์กรเอกชน (NGOs) จะต้องรายงานผลการปฏิบัติงานต่อกระทรวงมหาดไทย โดยผ่านจังหวัดทุก ๆ 3 เดือน และจังหวัดจะประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์กรเอกชน (NGOs) มายังกระทรวงมหาดไทยด้วย

7. กิจกรรมการจัดส่งยาและเวชภัณฑ์ขององค์กรเอกชน (NGOs) ที่ปฏิบัติงานด้านการแพทย์ และรักษาพยาบาลนั้นให้ องค์กรเอกชน (NGOs) นำตัวอย่างยาไปให้หน่วยสาธารณสุขจังหวัดหรืออำเภอตรวจสอบก่อนทุกครั้ง เพื่อควบคุมจำนวนและคุณภาพก่อนการจัดส่งเข้าพื้นที่

8. กิจกรรมการให้ความช่วยเหลือในโครงการศึกษา กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดเงื่อนไข ดังนี้

8.1. ในการสอนจะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน (NGOs) เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำครูผู้สอนที่เป็นผู้หนีภัยการสู้รบเท่านั้น และการให้ความช่วยเหลือ ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อระบบราชการไทย บริเวณโดยรอบพื้นที่

8.2. ไม่อนุญาตให้ทำการสร้างอาคารเรียนถาวร แต่อนุญาตให้สร้างเป็นลักษณะอาคารเรียนชั่วคราวในพื้นที่เท่าที่จำเป็น โดยไม่ให้มีการขยายเพิ่มเติม

9. การให้ความช่วยเหลือขององค์กรเอกชน (NGOs) จะดำเนินการเฉพาะผู้หนีภัยการสู้รบที่เป็นพลเรือนเท่านั้น โดยไม่มีการประชาสัมพันธ์ ไม่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องทางการเมือง และการปฏิบัติงานจะต้องไม่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศพม่า

10. หากเจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน (NGOs) ปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ให้จังหวัดดำเนินการตามขั้นตอน คือ การคัดเตือน การงดต่อขยายเวลาอยู่ในประเทศไทย และรายงานให้กระทรวงมหาดไทยทราบ แต่หากยังมีการฝ่าฝืนให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง โดยไม่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน (NGOs) เข้ามาในราชอาณาจักร

11. การเสนอโครงการช่วยเหลือผู้หนีภัยการสู้รบจากพม่า องค์กรเอกชน (NGOs) ต้องเสนอแผนงาน / โครงการผ่านพื้นที่พักพิงชั่วคราวผู้หนีภัยการสู้รบจากพม่า อำเภอท้งที่ และ จังหวัดพิจารณาถ่วงปรกอบ ความเห็นในชั้นต้น เพื่อกระทรวงมหาดไทยใช้เป็นข้อมูล ประกอบการพิจารณาอนุมัติให้ดำเนินโครงการต่อไป

3.การคุ้มครอง / ส่งเสริม สิทธิมนุษยชนผู้หนีภัยจากการสู้รบ

1. การส่งเสริมให้ผู้หนีภัยการสู้รบ/ผู้อพยพ มีส่วนร่วมในการปกครองควบคุมดูแลกันเอง ในพื้นที่พักพิงฯ ทุกแห่ง โดยให้ผู้หนีภัยการสู้รบคัดเลือกตัวแทนของตนเป็นกรรมการ ร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการในพื้นที่พักพิงฯ กับเจ้าหน้าที่ รวมทั้งได้เปิดโอกาสให้มี ส่วนร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันในพื้นที่พักพิงฯ ให้เกิดความสงบสุข และความสงบ เรียบร้อย ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินภายใต้กฎหมายของประเทศไทย

2. การบริการขั้นพื้นฐาน ตามหลักสิทธิมนุษยชนแก่ผู้หนีภัยการสู้รบ

(1) ให้ความร่วมมือ และส่งเสริมให้องค์กรเอกชน รวมทั้ง เจ้าหน้าที่สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugee) เข้าไปดำเนินการช่วยเหลือผู้หนีภัยการสู้รบ/ผู้อพยพร่วมกับทางราชการ

(2) จัดให้มีสถานบริการด้านการรักษาพยาบาล แก่ผู้หนีการสู้รบ/ผู้อพยพที่ได้รับ ความเจ็บป่วยในพื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ ทุกแห่ง

(3) จัดการศึกษาที่เป็นแก่ผู้หนีภัยการสู้รบ รวมทั้งบุตรหลาน

(4) จัดให้มีที่พักอาศัยสำหรับผู้หนีภัยการสู้รบทุกครอบครัว

(5) วางระบบการให้บริการด้านสาธารณสุขโลก โดยเฉพาะในเรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้ที่ทุกครัวเรือนของผู้หนีภัยการสู้รบสามารถที่จะใช้บริการ

3. การส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

(1) ให้บริการขั้นพื้นฐานและดำเนินการตามระเบียบกฎเกณฑ์ต่อผู้หนีภัยการสู้รบอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกในด้านชนชาติ เชื้อชาติ ศิวิลี เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง ฯลฯ

(2) การให้ความคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศไทย โดยที่ผู้หนีภัยการสู้รบ/ผู้อพยพสามารถที่จะดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดี ต่อผู้ที่กระทำการอันเป็นความผิดต่อกฎหมายของประเทศไทย ซึ่งได้กระทำต่อตนเอง แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานฝ่ายปกครอง รวมทั้งดำเนินการในศาลตามกระบวนการยุติธรรม โดยความดูแลของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่พักพิง

(3) การอนุญาตให้ผู้หนีภัยการสู้รบออกนอกเขตพื้นที่พักพิงหรือออกนอกเขตจังหวัดที่เป็นที่ตั้งพื้นที่พักพิงเพื่อการรักษาพยาบาลตามคำแนะนำของแพทย์

(4) การออกไปรับรองการเกิดให้แก่บุตรผู้หนีภัยการสู้รบที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาสิทธิเด็กที่ประเทศไทยให้สัตยาบันและรับเป็นภาคีโดยดำเนินการตาม พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 และแนวทางที่กระทรวงมหาดไทยสั่งการไว้แล้ว

(5) เปิดโอกาสให้ผู้หนีภัยการสู้รบเลือกที่จะเดินทางกลับถิ่นฐาน หรือไปยังประเทศที่สามตามความสมัครใจ

(6) การมีสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และการดำเนินการเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมของผู้หนีภัยการสู้รบ

(7) ส่งเสริมให้มีกิจกรรมนันทนาการในกลุ่มผู้หนีภัยการสู้รบ โดยเฉพาะกิจกรรมด้านการกีฬา ทั้งนี้เพื่อลดความกดดัน และความเครียดที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้หนีภัยการสู้รบ

จากรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรการและแนวทางปฏิบัติของภาครัฐตามที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นนั้น จะสังเกตเห็นได้ว่า รัฐได้อาศัยแนวความคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ ในที่นี้หมายถึง สถานะที่ทำให้ประชาชนในชาติสามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยความมั่นใจในความปลอดภัยจากอันตราย ปราศจากการตื่นตัวและความวิตกกังวลต่างๆ และต้องมียอดประกอบ 4 ประการคือ ความมั่นคงทางด้านสังคม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงด้านการเมืองและความมั่นคงทางด้านทหาร มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดมาตรการและแนวทางในการปฏิบัติของภาครัฐต่อกะเหรี่ยงคอยาวที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทย

ภายใต้กระบวนการให้สถานะกะเหรี่ยงคอยาวในสถานะของการเป็นผู้หลบหนีภัยการสู้รบของรัฐบาลไทยนั้น ส่งผลทำให้รัฐไทยได้มีการกำหนดมาตรการและแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้หลบหนีภัยการสู้รบใน 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ด้านการควบคุมดูแลผู้หนีภัยการสู้รบที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว 2) ด้านการประสานงานกำกับดูแลเจ้าหน้าที่องค์กรระหว่างประเทศและองค์กรเอกชนที่ได้รับอนุญาตให้เขาไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว และ 3) ด้านการคุ้มครอง/ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนผู้หนีภัยจากการสู้รบนั้น ถือเป็นกรอบในการดำเนินของทุกจังหวัดที่มีการเดินทางเข้ามาของกะเหรี่ยงคอยาว

ตามระเบียบการควบคุม ผู้หนีภัยการสู้รบ ของกระทรวงมหาดไทยระบุชัดเจนว่า ผู้มีสถานภาพเป็นผู้หนีภัยการสู้รบ จะต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงฯ เท่านั้น หากหลบหนีออกนอกพื้นที่พักพิงฯ จะหมดจากสถานภาพ ผู้หนีภัยการสู้รบ และหากถูกจับกุมจะถูกดำเนินคดีข้อหาเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และต้องถูกผลักดันออกจากราชอาณาจักร แต่ด้วยทางราชการได้ให้สถานะแก่ชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่ปะปนกันไม่กันไปตามข้อเท็จจริง คือ มีทั้งผู้ที่ถือบัตรบุคคลบน

พื้นที่สูงชุมชนบนพื้นที่สูง ถิ่นบัตรแรงงานต่างด้าว ถิ่นบัตรผู้หนีภัยการสู้รบ ตลอดจนบางคนไม่มีบัตรใดๆ รวมถึงบางคนมีการถือบัตรหลายใบหลายประเภท เช่น ถิ่นบัตรผู้หนีภัยการสู้รบและถิ่นบัตรบุคคลบนพื้นที่สูง ซึ่งสิทธิตามบัตรทั้งสองประเภทมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง คือ บัตรผู้หนีภัยการสู้รบต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่ศูนย์พักพิงชั่วคราวเท่านั้นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของศูนย์ด้วยความเคร่งครัด แต่บัตรบุคคลบนพื้นที่สูงสามารถเดินทางไปไหนมาไหนในพื้นที่ที่ออกบัตรคืออำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนได้อย่างอิสระ ซึ่งเรียกกลุ่มชาวกะเหรี่ยงคอยาวกลุ่มนี้ว่าเป็นผู้มีสถานะชั่วคราวสำหรับการบริหารจัดการของภาครัฐหากไม่มีการกำหนดสถานะให้มีความชัดเจน จะไม่สามารถควบคุมได้ กรณีตัวอย่าง เช่น สิทธิของชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวมีสิทธิที่จะได้รับการเลี้ยงดูจากองค์กรระหว่างประเทศ และสามารถเดินทางต่อไปยังประเทศที่สามได้ และไม่มีสิทธิออกนอกเขตนอกเหนือจากเป็นไปตามระเบียบของศูนย์ แต่มีชาวกะเหรี่ยงคอยาวจำนวนมากที่มีสถานะชั่วคราว ใช้สิทธิสถานะชั่วคราวคือได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศ และแสดงเจตจำนงที่จะเดินทางไปประเทศที่ 3 ในขณะที่ตัวไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงมีการออกไปประกอบอาชีพการท่องเที่ยวนอกศูนย์โดยใช้บัตรบุคคลบนพื้นที่สูงแสดงต่อเจ้าหน้าที่ โดยไม่ถูกจับกุมดำเนินคดีแต่อย่างไร ซึ่งนำไปสู่ปัญหาในอนาคต

ประมาณเดือนมิถุนายน 2549 สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugee) ดำเนินการสัมภาษณ์ชาวกะเหรี่ยงคอยาวนอกพื้นที่พักพิงฯ เพื่อจะนำไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศนิวซีแลนด์และเมื่อกระทรวงมหาดไทยส่งรายชื่อให้อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนตรวจสอบอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จึงจำเป็นต้องรายงานตามข้อเท็จจริงว่าเป็นบุคคลที่มีไต่อยู่ภายในพื้นที่พักพิงฯ และต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ระงับการดำเนินการเดินทางของ ชาวกะเหรี่ยงคอยาว ซึ่งเป็นเหตุให้ข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugee) ไม่พอใจและเริ่มโจมตีทางการไทยรวมทั้งให้ข้อมูลแก่ประเทศนิวซีแลนด์ สื่อมวลชนชุมชนชาวกะเหรี่ยงคอยาวและชุมชนผู้หนีภัยการสู้รบ ในทางลบโดยไม่ชี้แจงข้อเท็จจริงเหล่านี้ประกอบ

ข้อสังเกตประการที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญคือเหตุใด สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugee) จึงเจาะจงจะนำชาวกะเหรี่ยงคอยาวซึ่งมีสถานะบุคคลชั่วคราว อยู่อาศัยนอกพื้นที่พักพิงฯ และสามารถพึ่งพาตนเองได้จาก รายได้จากการขายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว ไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สามก่อน ในขณะที่มีผู้หนีภัยการสู้รบอยู่อาศัยตามระเบียบโดยไม่มีสถานะอื่นและไม่มีรายได้ในพื้นที่พักพิงฯ ตลอดแนวชายแดน ไทย - พม่า กว่า 150,000 คนที่ยังไม่ได้รับโอกาสนี้ และการดำเนินการ

ดังกล่าวย่อมไม่เป็นธรรมแก่ ผู้หนีภัยการสู้รบ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงฯ ดังนั้น อำเภอก็ต้องปกป้องสิทธิของผู้หนีภัยการสู้รบ ในพื้นที่พักพิงฯ มิฉะนั้นจะก่อปัญหาในการควบคุมผู้หนีภัยการสู้รบ เนื่องจากหากได้สิทธิเท่าเทียมกันหรือมากกว่าผู้หนีภัยการสู้รบย่อมปรารถนาจะอยู่อาศัยและทำงานหารายได้นอกพื้นที่พักพิงฯ ระหว่างรอ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugee) นำไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สาม

เหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การเรียกเก็บค่าเข้าชมกะเหรี่ยงคอยาว ซึ่งเรียกเก็บเฉพาะชาวต่างชาตินั้น ทำให้ชาวต่างชาติหรือ องค์กรเอกชน(NGO) ที่ทำงานอยู่ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugee) มองว่าการกระทำดังกล่าวคล้ายกับการเก็บค่าเข้าชมในสวนสัตว์ แต่เป็นสวนสัตว์มนุษย์ (HUMAN ZOO) ตามที่โฆษกของ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugee) ได้กล่าวหาว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนปฏิเสธการอนุญาตให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สามโดยกักขังชาวกะเหรี่ยงคอยาวไว้เป็น “สวนสัตว์มนุษย์” เพื่อประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว จึงได้รณรงค์ให้นักท่องเที่ยวคว่ำบาตร (boycott) ไม่เข้าเที่ยวชมหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ข้อมูลดังกล่าวทำให้เสียภาพลักษณ์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนอย่างมาก

ด้วยเหตุนี้ในปี พ.ศ.2549 ผู้ราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน (นายดิเรก ก้อนกลีบ) ได้มีนโยบายย้ายชนเผ่ากะเหรี่ยงคอยาวจากบ้านในสอย บ้านห้วยเสือเฒ่า มาอาศัยอยู่ร่วมกันที่บ้านห้วยปูแกง โดยได้จัดทำ “โครงการอนุรักษ์วิถีชีวิตชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) เพื่อความมั่นคง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ซึ่งไม่ได้เป็นการแก้ไขปัญหาค่าขึ้นแต่โดยส่วนตัวผู้วิจัยแล้วเห็นว่าเป็นการมองประโยชน์ที่จะได้รับหรือมีผลกระทบต่อสัญลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนมากกว่าคำนึงถึงความถูกต้องเป็นธรรม ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานฝ่ายต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนโครงการ ตามคำสั่งจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ 902 /2551 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2549 กำหนดให้มีคณะทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและดำรงอนุรักษ์วิถีชีวิตของชนเผ่ากะเหรี่ยง(ปะด่อง) ให้เป็นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งเป็นการดำเนินการต่อกลุ่มกะเหรี่ยงคอยาวหรือปะด่องที่ย้ายมาอยู่ที่บ้านห้วยปูแกงเท่านั้น โดยทางราชการมีเหตุผล 3 ประเด็นคือ

1.) เนื่องจากชนเผ่ากะเหรี่ยง(ปะด่อง) และเป็นผู้หนีภัยการสู้รบจากพม่าที่ได้รับการจัดทำทะเบียนผู้หนีภัยฯ จากกระทรวงมหาดไทย และ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugee) ที่ประชุม

คณะกรรมการศูนย์สั่งการชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านด้านพม่าจังหวัดแม่ฮ่องสอน ครั้งที่ 5 /2549 ลงวันที่ 10 ตุลาคม 2549 ได้มีมติเห็นชอบให้ พื้นที่บ้านห้วยปูแงง (บ้านบริวารบ้านห้วยเคื่อ) หมู่ที่ 3 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน พื้นที่ที่จะนำชนเผ่ากะเหรี่ยง(ปะด่อง) บ้านในสอย บ้านห้วยเสือเฒ่า และบ้านห้วยปูแงง ไปอาศัยอยู่ร่วมกัน จัดตั้งเป็นพื้นที่พักพิงชั่วคราวผู้หนีภัยการสู้รบฯ สาขาบ้านน้ำเพียงดิน

2.) เพื่อให้ผู้หนีภัยการสู้รบที่ลี้ภัยอาศัยอยู่นอกพื้นที่พักพิงบ้านปางควาย-ปางแทรกเตอร์ ที่ได้รับการจัดทำทะเบียนผู้หนีภัยการสู้รบจากกระทรวงมหาดไทย และ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugee) และเป็นชนเผ่าที่มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมแตกต่างจากผู้หนีภัยการสู้รบที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงฯ ใช้เป็นพื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ

3.) เพื่อเป็นการจัดระเบียบชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน โดยเฉพาะผู้หนีภัยการสู้รบที่ลี้ภัยอาศัยอยู่นอกพื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ ที่มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมแตกต่างจากผู้หนีภัยการสู้รบที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงฯ ได้อาศัยอยู่ ณ แห่งเดียวกัน ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจจะเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศชาติได้ในอนาคต

ต่อมาสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้จัดประชุมคณะกรรมการควบคุมผู้หนีภัยการสู้รบจากพม่า ครั้งที่ 4/2549 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2549 ที่ประชุมได้เห็นชอบโครงการ “หมู่บ้านอนุรักษ์วิถีชีวิตชนเผ่ากะเหรี่ยง(ปะด่อง) เพื่อความมั่นคง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” และให้ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ดำเนินการ จัดทำแผนผังรายละเอียดของพื้นที่บริเวณบ้านห้วยปูแงง และจัดทำรายละเอียดในการบริหารจัดการในพื้นที่พักพิงชั่วคราว สาขาบ้านน้ำเพียงดิน พร้อมทั้งสังกัดกันมิให้มีการหลบหนีเข้ามาเพิ่มเติมในพื้นที่พักพิงชั่วคราว สาขาบ้านน้ำเพียงดิน และจะต้องไม่ใช่พื้นที่พักพิงชั่วคราว สาขาบ้านน้ำเพียงดิน เป็นจุดขายในเรื่องการท่องเที่ยวในลักษณะ Human-Zoo

กล่าวสำหรับรายละเอียดของการดำเนินโครงการ “หมู่บ้านอนุรักษ์วิถีชีวิตชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) เพื่อความมั่นคง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” จังหวัดมีเป้าหมายที่จะดำเนินการอพยพย้ายชาวกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้ง 3 หมู่บ้านประกอบด้วย ชาวกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่บ้านในสอย หมู่ที่ 4 ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีจำนวน 48 ครัวเรือน รวม 243 คน บ้านห้วยเสือเฒ่า หมู่ที่ 8 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีจำนวน 26 ครัวเรือน รวม 124 คน และ บ้านห้วยปูแงง (บ้านบริวารบ้านห้วยเคื่อ) หมู่ที่ 3 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีจำนวน 50 ครัวเรือน รวม 204 คน รวมทั้งหมด 3 แห่ง จำนวน 124 ครอบครัว 571 คน

การที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้จัดทำโครงการ “หมู่บ้านอนุรักษ์วิถีชีวิตชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) เพื่อความมั่นคง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” เพื่อรวมชาวกะเหรี่ยงคอยาวไว้ในที่แห่งเดียวกันนั้น ได้อ้างเหตุผลและความจำเป็น 5 ประการ คือ 1) เพื่อให้การควบคุมดูแลชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) เป็นไปอย่างทั่วถึง 2) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) ตามหลักมนุษยชน 3) เพื่อให้ประจักษ์แก่สายตาของนักสิทธิมนุษยชนว่า ราชอาณาจักรไทยมีหลักการด้านมนุษยชน 4) เพื่อป้องกันการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า และ 5) เพื่อจัดระเบียบชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนด้านความมั่นคงของประเทศชาติ ในส่วนของวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้มีการกำหนดไว้ 5 ประเด็นด้วยเช่นกัน คือ 1) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) ให้ดีขึ้น 2) เพื่ออนุรักษ์วิถีชีวิต วัฒนธรรม ของชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) ให้คงอยู่ตลอดไป 3) เพื่อให้ประจักษ์แก่สายตาของนักสิทธิมนุษยชนว่าราชอาณาจักรไทยมีหลักมนุษยธรรม 4) เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายป่าไม้ และ 5) เพื่อจัดระเบียบชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนเพื่อความมั่นคงประเทศชาติ ทั้งนี้ตามโครงการจังหวัดมีเป้าหมายที่จะดำเนินการย้ายกะเหรี่ยงคอยาวทั้ง 3 หมู่บ้านรวมทั้งหมด 124 ครัวเรือน 571 คน

ในส่วนของขั้นตอนหรือกระบวนการจัดการจังหวัดได้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานดำเนินงานตามโครงการฯ โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน, รองผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน, ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดแม่ฮ่องสอน และผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ 7 เป็นคณะที่ปรึกษาของคณะทำงาน ได้มีการแบ่งขั้นตอนของการดำเนินโครงการไว้ 6 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

ขั้นตอนที่หนึ่ง เป็นการสำรวจพื้นที่ป่าบริเวณบ้านห้วยปูแง (บ้านบริวารบ้านห้วยเคื่อง) หมู่ที่ 3 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อรองรับประชากรชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) บ้านในสอย และบ้านห้วยเสือเฒ่า ที่เข้าร่วมโครงการ มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการสำรวจพื้นที่ป่า เพื่อจัดทำหมู่บ้าน ประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นหัวหน้าคณะทำงาน ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ 17 เป็นคณะทำงาน หัวหน้าหน่วยประสานงานหน่วยป้องกันรักษาป่าประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นคณะทำงาน หัวหน้าหน่วยป่าไม้ที่หัวหน้าคณะทำงานเห็นสมควร เป็นคณะทำงาน และ มีนายเล็ก วงศ์สา ตำแหน่ง เจ้าพนักงานป่าไม้ 6 เป็นคณะทำงานและเลขานุการ

ขั้นตอนที่สอง มีการกำหนดให้ทำความเข้าใจแก่ประชากรชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) และราษฎรไทยที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง โดยจังหวัดแต่งตั้งคณะทำงานทำความเข้าใจแก่

ประชากรชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) และราษฎรไทยที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งมีนายอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นหัวหน้าคณะทำงาน, และมีผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน, ปลัดอำเภอทุกคน, หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอที่หัวหน้า, นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ชุมชนชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ และมีนายวัชร โขศิริสเรณีย์ ปลัดอำเภอหัวหน้าพื้นที่พักพิงชั่วคราวผู้หนีภัยการสู้รบ คณะทำงานและเลขานุการ มีหน้าที่ ประชุมทำความเข้าใจแก่ประชากรชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) บ้านใหม่ในสอย บ้านห้วยเสือเฒ่า บ้านห้วยปู่แกง และราษฎรไทยที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงให้เข้าใจถึงการดำเนินการตามโครงการฯ โดยมีให้กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและคัดเลือกตัวแทนของชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) สำหรับก่อสร้างที่อยู่อาศัยก่อนที่จะดำเนินการขนย้ายประชากรชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) ทั้งหมด

ขั้นตอนที่สาม กำหนดให้มีการออกแบบวางผังหมู่บ้านโครงการและที่อยู่อาศัย ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานออกแบบ วางผังหมู่บ้านและที่อยู่อาศัย โดยมีโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นหัวหน้าคณะทำงาน และมีคณะทำงาน คือ นายกองค้ำการบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ทางหลวงชนบทจังหวัดแม่ฮ่องสอน หัวหน้าหน่วยจัดการที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน และมีนายชัชวาล นันทพุดำ ตำแหน่ง สถาปนิก 3 เป็นคณะทำงานและเลขานุการ มีหน้าที่ออกแบบวางผังหมู่บ้านโครงการและที่อยู่อาศัยของชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) โดยประสานงานกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตลอดจนจัดหาเครื่องจักรกลปรับแต่งพื้นที่หมู่บ้านโครงการ /ควบคุมการก่อสร้างที่อยู่อาศัยให้แล้วเสร็จตามที่ระยะเวลากำหนด

ขั้นตอนที่สี่ ก่อสร้างที่อยู่อาศัยและขนย้ายประชากรชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) จากบ้านใหม่ในสอยและบ้านห้วยเสือเฒ่าไปหมู่บ้านโครงการ (บ้านห้วยปู่แกง) โดยจังหวัดแต่งตั้งคณะทำงานก่อสร้างที่อยู่อาศัยและขนย้ายประชากรชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) มีการมอบให้ปลัดจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นหัวหน้าคณะทำงาน และมีนายทหารจากหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ 7 ที่ได้รับมอบหมาย ผู้บังคับกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 336 อำเภอแม่ฮ่องสอน ผู้บังคับกองร้อยบังคับการและบริการจังหวัดแม่ฮ่องสอน กองร้อยอาสารักษาดินแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ 1 เจ้าพนักงานปกครองของที่ทำการปกครองจังหวัดแม่ฮ่องสอนทุกคน และป้องกันจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นคณะทำงานและเลขานุการ มีหน้าที่จัดการรถยนต์บรรทุก สำหรับรับ-ส่งตัวแทนของชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) ไปก่อสร้างที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านโครงการ (บ้านห้วยปู่แกง) และขนย้ายชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) จากบ้านห้วยเสือเฒ่า และบ้านในสอย ไปอยู่อาศัยที่หมู่บ้านโครงการ (ห้วยปู่แกง)

ขั้นตอนที่ห้า การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการดำรงวิถีชีวิตของชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) ให้เป็นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จังหวัดมอหมายให้พัฒนาการจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นหัวหน้าคณะทำงาน คณะทำงานได้แก่ เกษตรและสหกรณ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดหรืออำเภอ ที่หัวหน้าคณะทำงานเห็นสมควร และพัฒนาการอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นคณะทำงานและเลขานุการ มีหน้าที่พัฒนาคุณภาพชีวิตของชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) และอนุรักษ์วิถีชีวิตชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) ให้เป็นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ขั้นตอนที่หก เป็นการจัดส่งคำสั่งให้แก่คณะทำงานดำเนินการตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมาย

4.3 วิเคราะห์ผลการดำเนินตามนโยบายการจัดการชุมชนกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่ากะเหรี่ยงคอยาว ที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวนทั้ง 3 แห่ง ภาครัฐหรือส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ไม่สามารถแยกที่มาของการเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยของชาวกะเหรี่ยงคอยาวแต่ละกลุ่มและแต่ละช่วงเวลาอย่างชัดเจนตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนเหล่านี้ได้ ว่าคน/กลุ่มใดหนีภัยการสู้รบ หรือ คน/กลุ่มใดเข้ามาด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ ซึ่งการที่ไม่สามารถแยกแยะได้ว่ากลุ่มกะเหรี่ยงคอยาวที่เข้ามาประเทศไทย ด้านจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น เข้ามาด้วยเหตุผลอะไร จะนำไปสู่ผลการปฏิบัติของภาครัฐที่แตกต่างกันตามบทบัญญัติทางด้านกฎหมายซึ่งกำหนดความมีสิทธิหรือไม่มีสิทธิของบุคคลที่เข้ามาในประเทศไทยไว้อย่างชัดเจน เช่น ความแตกต่างระหว่างการเป็นคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายกับการหนีภัยทางสู้รบ รัฐต้องปฏิบัติต่อบุคคลทั้งสองกลุ่มนี้แตกต่างกันออกไปตามบทบัญญัติของกฎหมายหรือตามนโยบายของรัฐบาล เป็นต้น

แต่ที่ผ่านมานี้เนื่องด้วยระบบการบริหารจัดการของภาครัฐ ทั้งกระบวนการด้านการจัดเก็บข้อมูล กระบวนการตรวจสอบหรือการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของภาครัฐ ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ มีการปล่อยปละละเลยไม่เข้มงวดต่อชนเผ่ากะเหรี่ยงคอยาว ซึ่งรวมถึงกลุ่มอื่นๆ เช่น แรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ ลาว กัมพูชา เป็นต้น ประกอบกับระบบฐานข้อมูลที่ไม่ทันสมัย ไม่สามารถตรวจสอบหรือระบุสถานะของบุคคลได้ ซึ่งสังเกตได้จากการที่ชาวเผ่ากะเหรี่ยงคอยาวแต่ละคนนั้นถือบัตรหลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทให้สิทธิหน้าที่แตกต่างกันไป ตลอดจน

นโยบายของผู้บริหารในระดับจังหวัดไม่ได้ให้ความสำคัญหรือสนใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งการสานต่อนโยบายของผู้บริหารแต่ละคนไม่มีความต่อเนื่องกัน จนนำไปสู่ การแก้ไขปรับปรุงความบกพร่องต่าง ๆ จึงดำเนินไปด้วยความเชื่องช้าหรือหากไม่เกิดกรณีประเด็น ได้เฉียงหรือเกิดปัญหาลึ้น ภาครัฐจะไม่มีกำเนินการใด ๆ ทำให้งการแก้ไขปัญหาลไม่เสร็จสิ้น เช่นเดียวกับสถานะของชาวเผ่ากะเหรี่ยงคอยาวหรือปะด่งที่เกิดขึ้นทุกวันนี้

อดีตที่ผ่านมตลอดระยะเวลาเกือบ 30 ปี นับจากการเริ่มอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาของชาวกะเหรี่ยงคอยาวข้ามเขตแดนประเทศเมียนมาร์สู่เขตแดนประเทศไทย ด้านทิศตะวันตก คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน บริเวณพื้นที่อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนนั้น ภาครัฐที่เข้ามามีบทบาทในการจัดการกะเหรี่ยงคอยาวนั้นมีตั้งแต่ระดับบนหรือส่วนกลาง คือ ตั้งแต่ส่วนที่มีหน้าที่ในการกำเนินนโยบาย ซึ่งได้แก่ ภาคการเมือง และส่วนที่มีหน้าที่ในการเสนอนโยบายหรือการบริหารจัดการ คือ ภาคราชการประจำ ได้แก่ กระทรวงทบวง กรม ที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่โดยตรง แต่ในงานวิจัยครั้งนี้จะเป็นการกล่าวเฉพาะ **บทบาทของภาครัฐที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน** อันประกอบไปด้วย ในส่วนของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บริหารสูงสุดในระดับจังหวัดลงมาตามลำดับชั้นถึงระดับอำเภอ ได้แก่ นายอำเภอในพื้นที่ซึ่งถือเป็นหัวหน้าหน่วยงานของทุกส่วนราชการในระดับอำเภอ อีกทั้งยังถือเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทโดยตรงในการรับผิดชอบต่อการกิจหลักของกรมการปกครอง ซึ่งเป็นกรมในสังกัดของกระทรวงมหาดไทยที่มีหน้าที่โดยตรงในการควบคุม ดูแล บริหารจัดการชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย และนโยบายจากส่วนกลาง และเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบอำนาจ หน้าที่ การกิจต่างๆ โดยตรง ให้มีบทบาทในการบริหารจัดการชุมชนหรือหมู่บ้านชาวชนเผ่ากะเหรี่ยงคอยาวหรือปะด่ง ซึ่งหน่วยงานที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้นนั้น ถือเป็นตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐในการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปให้เห็นพัฒนาการของกระบวนการจัดการของภาครัฐได้ ดังนี้

จากการลงพื้นที่โดยการสัมภาษณ์ประชากรเป้าหมายพบว่า การกำเนินหนดแนวนโยบายระดับจังหวัดเพื่อเป็นแนวทางหรือทิศทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานต่างๆของภาครัฐในพื้นที่จังหวัด ที่เกี่ยวข้องกับการสนองนโยบายและมีผลกระทบตอชาวกะเหรี่ยงคอยาว คือ **การกำเนินคนนโยบายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยว** อาจถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นการพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยมุ่งที่จะให้เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงทางด้านการท่องเที่ยว เริ่มต้นเมื่อปีพ.ศ.2528 ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนในขณะนั้นได้มีนโยบายจะเปิดเมืองแม่ฮ่องสอนสู่การท่องเที่ยว ทั้งนี้ เพราะอดีตที่ผ่านมาถือได้ว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนครองสถิติในการเป็นจังหวัดที่ประชากรมีฐานะยากจนที่สุดในประเทศมาเป็นเวลานาน เพราะด้วยการมีสภาพภูมิประเทศที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมด้านเศรษฐกิจที่จะ

สามารถสร้างรายได้ให้กับชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอนให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หรือสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นเทียบกับจังหวัดใกล้เคียงได้ เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะ

1. พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง มีที่ราบน้อย จึงไม่เหมาะที่จะทำการเพาะปลูกเชิงพาณิชย์ เฉกเช่นเดียวกับจังหวัดในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เป็นต้น ประกอบกับ

2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐซึ่งเป็นต้นทุนหลักที่จะทำให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนแข่งขันกับจังหวัดอื่นๆ ได้นั้น คือ เส้นทางคมนาคมขนส่ง กลับมีความยากลำบาก

3. ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นชาวไทยภูเขาที่มีระดับการศึกษาต่ำและมีฐานะยากจน แต่ส่วนใหญ่ยังคงยึดถือ ปฏิบัติ การรักษา และสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของแต่ละเผ่าเอาไว้อย่างเหนียวแน่น

ในขณะที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนยังคงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติไม่ว่า ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก แม่น้ำลำธาร ตลอดจนสภาพอากาศที่บริสุทธิ์ทั้งหมดเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถดึงดูดให้คนต่างถิ่นให้เข้ามาเที่ยวชมและสัมผัสกับสิ่งเหล่านี้ได้

การก่อเกิดนโยบายระดับจังหวัดที่ต้องการจะผลักดันให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองท่องเที่ยวในช่วงระยะเวลาดังกล่าว เป็นช่วงที่ชาวกะเหรี่ยงคอยาวมีการอพยพเข้ามาก่อนหน้านี้บางส่วนแล้ว กล่าวคือ ในช่วงปี พ.ศ. 2527 มีชาวกะเหรี่ยงคอยาว ส่วนหนึ่งอพยพหนีภัยการสู้รบจากการกวาดล้างกองกำลังชนกลุ่มน้อย ที่ต่อต้านรัฐบาล ซึ่งก็คือ กองกำลัง พรรคก่าหน้าแห่งชาติคะเรนนิ Karenni National Progressive Party (KNPP) ทำให้ ชาวกะเหรี่ยงคอยาว ต้องได้รับความเดือดร้อนและหนีการสู้รบจากประเทศเมียนมาร์ เข้ามายังประเทศไทย เฉกเช่นเดียวกับกลุ่มกะยา หรือกะเหรี่ยงแดง ตามที่กล่าวไว้แต่ต้น คือ กะเหรี่ยงคอยาวส่วนหนึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณเขตพื้นที่ของ หมู่บ้านใหม่ในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง และอีกส่วนหนึ่ง อาศัยอยู่ที่บ้านน้ำเพียงดินเป็นเขตติดต่อระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า ซึ่งขณะนั้นมีชาวกะเหรี่ยงคอยาวอาศัยอยู่เพียงไม่กี่ครอบครัว ก่อนที่ชุมชนจะขยายใหญ่ขึ้นและปัจจุบันได้มีการย้ายชุมชนหรือหมู่บ้านเล็กเข้ามาในพื้นที่อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ตั้งเป็นชุมชนหรือหมู่บ้านห้วยปูแง (หมู่บ้านบริวารบ้านห้วยเตี๋ย) ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง แม่ฮ่องสอน

ช่วงที่มีการดำเนินนโยบายที่จะให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดแห่งการท่องเที่ยวนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ดำรงตำแหน่งขณะนั้นเห็นว่าผู้หญิงชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่สวมห้วงคอทองเหลืองมีลักษณะเด่นที่อาจดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งจะช่วยเสริมนโยบายที่ต้องการให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดแห่งการท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จมากขึ้น หรืออาจดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ในห้วงเวลาที่มีการดำเนินนโยบายดังกล่าว ได้มีการเจรจากับกลุ่มผู้นำชน

กลุ่มน้อยชาวคะยาห์ เพื่อเปิด “หมู่บ้านวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยงคอยาว” โดยแยกกลุ่มชาวคะยันมาตั้ง “ศูนย์ท่องเที่ยวหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาว” ทั้งนี้เพราะชาวกะเหรี่ยงคอยาวถือว่าเป็นชนเผ่ากลุ่มน้อยในพื้นที่รัฐคะยาที่อยู่ในการควบคุมดูแลของชาวคะยา โดยจะตั้งศูนย์ดังกล่าวไว้ที่หมู่บ้านหมากแกง (ห้วยปูแกงปัจจุบัน) ตำบลผาบ่อง ซึ่งตั้งอยู่บริเวณแม่น้ำปายเพื่อให้สะดวกกับนักท่องเที่ยวและต่อมาเพิ่มพื้นที่ที่บ้านน้ำเพียงดิน และที่บ้านใหม่ในซอยอีกสองจุด นอกจากนี้ยังมีบริษัทจัดนำเที่ยวได้เจรจากับผู้นำกลุ่มคะยาในพม่าเพื่อขอผู้นำผู้หญิงกะเหรี่ยงคอยาวที่สวมห่วงทองเหลืองที่คอมาให้นักท่องเที่ยวชมในประเทศไทยโดยแลกเปลี่ยนกับค่าตอบแทนที่จะเอาไปสมทบทุนซื้อเสบียงกับอาวุธปืนรบกับพม่าและเป็นค่าใช้จ่ายของชาวคะยันด้วย พร้อมกับการชักชวนกันมา ผู้ชายชาวกะเหรี่ยงคอยาวบางคนได้มีโอกาสเดินทางมาเห็นชุมชนในฐานะของการเป็น ผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบ(พื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านใหม่ในซอย) และพบว่า ผู้หญิงกะเหรี่ยงคอยาวที่สวมห่วงทองเหลืองที่คอสามารถมีรายได้จากนักท่องเที่ยว จึงได้ชักชวนครอบครัวของแต่ละคนเข้ามาในประเทศไทย

เดิมทีที่กะเหรี่ยงคอยาวที่อาศัยอยู่ในบริเวณแนวตะเข็บชายแดนที่ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านน้ำเพียงดิน เขตตำบลผาบ่อง เป็นเพียงแค่ความต้องการที่จะหลบหนีภัยจากการสู้รบเพื่ออยู่ในสถานที่ซึ่งมีความปลอดภัยจากการรุกรานหรือถูกกวาดล้างของรัฐบาลทหารพม่าในขณะนั้นหรืออาจมีความต้องการนอกเหนือจากที่กล่าว แต่ถือว่าได้เข้ามาอยู่ในพื้นที่อำนาจอธิปไตยของประเทศไทย และมีความปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินในระดับหนึ่ง แต่ต่อมาหลังจากที่ภาครัฐไทยได้ดำเนินนโยบายที่จะผลักดันให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงการเจริญเติบโตรายได้ของคนในพื้นที่ที่จะมาจากธุรกิจด้านการท่องเที่ยวหรือรายได้ที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว เมื่อภาครัฐเห็นว่า อัตลักษณ์ที่ไม่เหมือนใครหรือความแปลกประหลาดของชาวกะเหรี่ยงคอยาวสามารถที่จะเป็นสินค้าดึงดูดให้ผู้คนสนใจได้ ภาครัฐเริ่มเห็นช่องทางที่จะทำให้สินค้าด้านการท่องเที่ยวมีตัวเลือกที่หลากหลายให้กับนักท่องเที่ยวที่ชอบเสพประเพณีวัฒนธรรมต่างถิ่น จึงมีการดำเนินนโยบายที่จะให้กะเหรี่ยงคอยาวย้ายถอยร่นลึกเข้ามาในพื้นที่ชั้นในของอำเภอหรือจังหวัดหรือประเทศ และจัดตั้งเป็น “หมู่บ้านวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยงคอยาว” ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน ห้วยปูแกง ตำบลผาบ่อง ซึ่งก็คือ หมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวห้วยปูแกงในปัจจุบัน

นอกจากการจัดตั้งเป็น “หมู่บ้านวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยงคอยาว” ในพื้นที่บ้านห้วยปูแกงแล้ว ยังมีอีกหนึ่งแห่งคือ บ้านในซอย เดิมทีนั้น ทั้งชาวกะเหรี่ยงคอยาวและชาวคะยาหรือกะเหรี่ยงแดงต่างอาศัยอยู่ร่วมกันโดยไม่ได้มีการแบ่งแยกชุมชนเพราะถือว่าชาวกะเหรี่ยงคอยาวและชาวคะยาต่างเป็นกลุ่มเดียวกัน ต่างปกป้องสิทธิเสรีภาพและเรียกร้องความเป็นเอกราชจากรัฐบาลทหารพม่าเหมือนกันจึงอยู่ร่วมกันอย่างฉันท์พี่น้อง เมื่อภาครัฐเห็นว่าเพื่อให้มีความเด่นชัด

หรือโคเคนของชนเผ่ากะเหรี่ยงคอยาวจึงควรให้มีการแยกออกจากผู้หนีภัยการสู้รบชาวคะยาหรือกะเหรี่ยงแดงที่เหลื่อซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติการพิเศษที่นอกเหนือไปจากสิทธิหน้าที่ของผู้หนีภัยการสู้รบโดยทั่วไป จึงมีการกำหนดจุดไว้เฉพาะสำหรับกลุ่มกะเหรี่ยงคอยาวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว กล่าวคือ สำหรับหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวบ้านใหม่ในสอยนั้น ตั้งอยู่ในบริเวณปากทางเข้าพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านใหม่ในสอย ตำบลปางหมู ระยะห่างประมาณ 3 กิโลเมตร หมู่บ้านทั้ง 2 แห่ง มีการอนุญาตให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเยี่ยมชม วิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมได้ ถ้าารุปร่วมกับชาวกะเหรี่ยงคอยาว มีการขายของที่ระลึกของชาวกะเหรี่ยงคอยาวให้กับนักท่องเที่ยว แต่ส่วนใหญ่แล้วไม่ได้เป็นสินค้าที่ชุมชนหรือกะเหรี่ยงคอยาวทำเอง เช่น การ์ด ตุ๊กตา กะเหรี่ยงคอยาว สร้อยคอ แม้แต่งานหัตถกรรมผ้าทอ ผ้าปักเองก็ไม่ได้มาจากฝีมือของชาวกะเหรี่ยงคอยาวมีเพียงน้อยชิ้นเท่านั้น เช่น ผ้าพันคอ ที่จะมีการแสดงให้เห็นถึงวิธีการทอ แต่ก็ไม่ได้มีความประณีต ส่วนใหญ่แล้วสังเกตเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการที่จะเห็นความแปลกประหลาดมากกว่าที่จะชื่นชมในประเพณีวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวทุกคนที่เข้ามาแล้วที่ขาดไม่ได้คือการถ่ายรูปกับกะเหรี่ยงคอยาว ทั้งนี้ เพื่อที่จะภาพไว้เป็นที่ระลึกหรือให้เพื่อนฝูงได้ดูว่าตนได้มาถึงแม่ฮ่องสอนหรือได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมกะเหรี่ยงคอยาวแล้ว แต่นักท่องเที่ยวบางคนก็สงสารชาวกะเหรี่ยงคอยาวมากกว่าที่จะชื่นชม มักจะช่วยซื้อสินค้าหรือของที่ระลึกเล็กน้อยเพื่อเอาไปฝากคนอื่น หรือซื้อเก็บไว้เอง

ดังนั้น การเกิดขึ้นของชุมชนกะเหรี่ยงคอยาวทั้งสองหมู่บ้าน ก็ถือได้ว่าหมู่บ้านดังกล่าวเกิดขึ้นโดยนโยบายของรัฐ จากการคลุกคลี และสังเกต โดยส่วนตัวผู้วิจัย เห็นว่า วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทั้งสองแห่งที่กล่าวมาในระยะหลังนี้ เป็นวัฒนธรรมเทียมหรือสินค้าที่สร้างขึ้นเพื่อขายให้นักท่องเที่ยวได้ชม ซึ่งจะนำไปสู่การมีรายได้จากการท่องเที่ยวเท่านั้น กล่าวได้อีกนัยยะหนึ่งว่า ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นถือเป็นการแปลงวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้าโดยรัฐและชุมชนชาวกะเหรี่ยงคอยาวจำยอม

ผลกระทบต่อเนื่องที่เกิดจากการดำเนินนโยบายในช่วงปี 2528 ที่ต้องการให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองท่องเที่ยว โดยใช้สัญลักษณ์ของประเพณีวัฒนธรรมของชนเผ่ากะเหรี่ยงคอยาวเป็นแรงดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยที่มีการจัดตั้งเป็น “หมู่บ้านวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยงคอยาว” และมีการแยกชาวกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่บ้านในสอยออกจากกลุ่มของชาวกะเหรี่ยงแดงนั้น ส่งผลทำให้จำนวนกะเหรี่ยงคอยาวมีการอพยพเข้ามาเพิ่มมากขึ้น และเกิดขบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้ คือ

1. การอพยพเข้ามาของชาวกะเหรี่ยงคอยาวในฝั่งพม่าเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น ไม่ได้จำกัดเฉพาะในวงแคบ หรือ เฉพาะในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน อีกต่อไป

เห็นได้จากเริ่มแรกนั้นในพื้นที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวบ้านเพียงดินมีชาวกะเหรี่ยงคอยาวเพียงไม่กี่คน ไม่กี่ครอบครัว ปัจจุบันมีจำนวนประชากร และครอบครัวที่เพิ่มมากขึ้นเพราะผู้ชายชาวกะเหรี่ยงคอยาวบางคนได้มีโอกาสเดินทางมาเห็นชุมชนในฐานะของการเป็น “ผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบ (พื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านใหม่ในสอย)” และพบว่า ผู้หญิงกะเหรี่ยงคอยาวที่สวมห่วงทองเหลืองที่คอสามารถมีรายได้จากนักท่องเที่ยว จึงได้ชักชวนครอบครัวของแต่ละคนเข้ามาในประเทศไทย

ตามที่ได้กล่าวมาแต่ต้นแล้วว่าตามข้อเท็จจริงแล้ว ชุมชนบริเวณชายแดนมีการข้ามไปมาหาสู่ไปมาอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะมีเส้นแบ่งพรมแดนหรือไม่ แต่สำหรับประเพณีวัฒนธรรมแล้ว เราไม่สามารถที่จะขีดเส้นแบ่งกันความเป็นอื่นได้ เช่นเดียวกับชาวกะเหรี่ยงคอยาว ต่างมีการเดินทางข้ามไปมาหาสู่กันระหว่างญาติพี่น้อง หรือ เพื่อนฝูงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏทั่วไปบริเวณชายแดนระหว่างประเทศ เช่น บริเวณชายแดนไทย-ลาว ไทย-กัมพูชา ไทย-มาเลเซีย เช่นเดียวกันกับชายไทย-พม่า นอกจากชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆจะเดินทางไปมาหาสู่กันเป็นปกติเฉกเช่นเดียวกับกรณีของกะเหรี่ยงคอยาว ทั้งที่อยู่ในฝั่งไทยกลับเข้าไปเยี่ยมญาติพี่น้องในฝั่งเมียนมาร์ และชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่อยู่ในฝั่งเมียนมาร์เข้าเยี่ยมญาติพี่น้องในฝั่งไทย โดยเฉพาะในหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวทั้ง 3 หมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทำให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่ประเทศเมียนมาร์เห็นความแตกต่างระหว่างดำเนินชีวิตของทั้งสองฝั่งประกอบกับภาครัฐมีนโยบายที่ส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวและใช้กะเหรี่ยงคอยาวยาวเป็นสัญลักษณ์ในการประชาสัมพันธ์ ทำให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่อยู่ในฝั่งเมียนมาร์เห็นช่องทางและเป็นโอกาสทองที่จะเข้ามาแสวงหาโชคในฝั่งประเทศไทย

สำหรับกลุ่มคนที่มีโอกาสในการเดินทางข้ามไป-มานั้น ถือเป็นโอกาสที่ยิ่งใหญ่ของเขาด้วยเหตุนี้จึงส่งผลทำให้ชาวกะเหรี่ยงมีการเข้ามาเพิ่มมากขึ้น แม้จะไม่มากมายก็ตาม ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาพบว่าการเข้า-ออก ในพื้นที่หมู่บ้าน ทั้ง 3 แห่งอยู่ตลอดเวลา แต่การเข้ามาช่วงระยะหลังเป็นการเข้ามาด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจมากกว่าการหนีภัยการสู้รบ และส่วนหนึ่งเกิดจากการแต่งงานข้ามพรมแดนระหว่างชาวกะเหรี่ยงคอยาวในฝั่งเมียนมาร์และฝั่งไทย

ดังนั้น เห็นได้ว่าการดำเนินนโยบายของภาครัฐตั้งแต่ปี พ.ศ.2528 นั้นยังคงมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตประเพณีของชาวกะเหรี่ยงคอยาวในยุคปัจจุบัน ไม่น้อย เช่น ไม่มีการดำรงชีวิตโดยอาศัยการผลิตในรูปแบบเกษตรกรรม อีกต่อไป ในขณะที่เดียวกันนโยบายของรัฐก็เป็นแรงจูงใจในการเดินทางเข้ามาของกะเหรี่ยงยาวอยู่ไม่น้อยเช่นเดียวกัน แต่ในทางกลับกันแล้ว ภาครัฐก็มิได้ให้ความสนใจต่อการหล่อหลอมเข้ามาของกะเหรี่ยงคอยาวแม้แต่น้อย เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะ รัฐเห็นว่ากะเหรี่ยงคอยาวเป็นสินค้าที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวยังจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้

ดังนั้นจึงไม่มีการกำหนดมาตรการอย่างจริงจังในการจัดการการหลั่งไหลเข้ามาของกะเหรี่ยงคอยาวแต่อย่างใด

ในปัจจุบันนอกจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนแล้ว ยังพบว่าการเกิดของชุมชนหรือหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวอีกหลายจังหวัด เช่น ในจังหวัดเชียงใหม่ มีการตั้งหมู่บ้านชาวเขาเกษตรเชิงนิเวศน์บ้านโตนหลวง ตำบลแม่แรม อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วยกะเหรี่ยงคอยาวจำนวน 16 คน และชนเผ่าอื่นๆ มาเป็นสินค้าขายให้กับนักท่องเที่ยว และมีรูปแบบการบริหารจัดการที่คล้ายกันกับกรณีของจังหวัดแม่ฮ่องสอน คือ มีการจ้างชาวเขาเผ่าต่างๆ มาแสดงวิธีการทำไร่นาสวนผสม ทอผ้าให้นักท่องเที่ยวได้ดูและขายให้นักท่องเที่ยว โดยมีการเก็บค่าเข้าชมจากนักท่องเที่ยวคนละ 300-500 บาท เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน นอกจากนี้ยังพบว่า กะเหรี่ยงคอยาวบางคนที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้ มาจากจังหวัดแม่ฮ่องสอน หรือ ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย ที่ ศูนย์เรียนรู้เชิงเกษตรศูนย์รวมหมู่บ้าน 5 ชนเผ่า อาข่า ลาหู่ ปะดोंง ปะหล่อง กะเหรี่ยง ตั้งอยู่เลขที่ 262 ม.6 บ้านป่าอ้อ ต.นางแล อ.เมือง จ.เชียงราย ปัจจุบัน มีชาวกะเหรี่ยงคอยาว และปะหล่อง ซึ่งเป็นต่างด้าวอยู่ 23 คนและมีเด็กที่เป็นบุตรติดตามมา 8 คนทารกที่เกิดใหม่ในโรงพยาบาลเชียงราย อีก 2 คน ที่ไม่มีสัญชาติ ภายในศูนย์มีรูปแบบการบริหารจัดการที่คล้ายกันกับกรณีของจังหวัดแม่ฮ่องสอน คือ ทางศูนย์ได้จ้างกลุ่มกะเหรี่ยงคอยาวและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ มาประกอบอาชีพเพาะปลูกกับเลี้ยงสัตว์ ให้นักท่องเที่ยวได้ดู โดยทางศูนย์มีการเก็บค่าเข้าชมจากนักท่องเที่ยวคนละ 300-500 บาท อีกทั้งได้ให้เงินเดือน แก่คนกะเหรี่ยงคอยาว และคนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ คนละ 4,500 บาท ในการเป็นค่าจ้าง สำหรับที่อยู่อาศัย ได้ให้คนเหล่านี้ปลูกอยู่กันเอง ให้อยู่แบบธรรมชาติเดิม ไม่มีไฟฟ้าใช้ เป็นต้น (หนังสือพิมพ์เชียงรายโพสต์, 2552)

ตามที่กล่าวมาข้างต้น การอพยพย้ายของกะเหรี่ยงคอยาวไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเท่านั้น แต่มีการขยายวงกว้างออกไปจังหวัดอื่นอีกด้วย ส่วนวิธีการหรือกระบวนการในการเดินทางเข้ามาจากประเทศเมียนมาร์หรือการเดินทางข้ามจากจังหวัดหนึ่งไปยังจังหวัดหนึ่ง เชื่อได้น่าจะมีกระบวนการเป็นขั้นตอน โดยอาศัยช่องทางตามกฎหมายที่มีการขึ้นทะเบียนแรงงานไว้ถูกต้องตามกฎหมาย หรือมีขบวนการลักลอบนำกะเหรี่ยงคอยาวออกไปนอกพื้นที่โดยผิดกฎหมาย

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าการนำเอาอัตลักษณ์วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมของกะเหรี่ยงคอยาวที่มีลักษณะเด่นไม่เหมือนใคร มาเป็นสินค้าขายให้นักท่องเที่ยวได้ชม เดิมที่มีอยู่เฉพาะในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเท่านั้น แต่ขณะนี้ได้กระจายออกไปยังจังหวัดอื่นๆ เพื่อตอบรับกับกระแสการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกะเหรี่ยงคอยาว

2. เกิดขบวนการค้ามนุษย์ไม่จำกัดเฉพาะหญิงคองยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนอีกต่อไป มีการขายออกไปในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง หรือแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในประเทศไทย

กล่าวเฉพาะในส่วนของหมู่บ้านบ้านห้วยเสือเฒ่า ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นหนึ่งในสามหมู่บ้านกะเหรี่ยงคองยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งจุดกำเนิดของหมู่บ้านดังกล่าวมีความแตกต่างไปจากสองหมู่บ้านแรกที่เกิดจากความตั้งใจของภาครัฐที่ต้องการให้เกิดหมู่บ้านดังกล่าว ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ต้องการจะทำให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองท่องเที่ยว จึงทำให้เกิดหมู่บ้านทั้งสองแห่ง(บ้านห้วยปูเฒ่ากับบ้านใหม่ในสอย)ตามรายละเอียดที่ได้กล่าวในข้างต้นแล้ว

จากการวิจัย ทำให้ผู้วิจัยพบว่า แม้ว่าประวัติความเป็นมาของทั้งสามหมู่บ้านจะมีความแตกต่างกัน แต่วัตถุประสงค์ก็ได้แตกต่างกันแต่อย่างใด แต่หลังจากที่ภาครัฐได้ดำเนินการตามนโยบายแล้วพบว่าภาครัฐไม่ได้เข้าไปมีบทบาทโดยตรงในการเข้าไปบริหารจัดการกับหมู่บ้านกะเหรี่ยงคองยาวที่เกิดขึ้น รวมทั้งไม่ได้มีการเข้าไปดูแล กำกับ หรือกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการให้กับภาคเอกชนที่เข้าบริหารจัดการกับหมู่บ้านกะเหรี่ยงคองยาวทั้งสามหมู่บ้าน ผลกระทบจากความไม่เข้มงวด หรือผ่อนปรนมากเกินไป เพื่อปกป้องภาพลักษณ์ของภาครัฐว่าเข้าไปมีผลประโยชน์ด้วยนั้น ทำให้ภาคเอกชนที่ผูกการบริหารจัดการตลอดจนการจับจ่ายได้ไม่ได้ทั้งหมดไว้แต่เพียงลำพัง และรูปแบบการบริหารจัดการของภาคเอกชนนั้น มีความหมิ่นเหม่ต่อข้อกล่าวหาด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ กล่าวคือ มีการเก็บค่าเช่าจากชาวต่างชาติคนละ 250 บาท บริเวณทางเข้าหมู่บ้าน

เมื่อ เดือน มิถุนายน 2549 สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugee) ซึ่งมีการกิจหลักคือ เป็นผู้นำและประสานการรวบรวมความช่วยเหลือจากนานาชาติ เพื่อปกป้องและแก้ปัญหาของผู้ลี้ภัยทั่วโลก และการปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ลี้ภัย โดยเฉพาะสิทธิที่จะอยู่อาศัยอย่างปลอดภัยในรัฐอื่น ซึ่งได้แก่การเดินทางกลับภูมิลำเนาเดิมโดยสมัครใจ (Voluntary Repatriations) การตั้งถิ่นฐานในรัฐผู้รับ (Local Integration) หรือการไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สาม (Third-Country Resettlement) ตลอดจนการป้องกันและให้ความช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรมแก่บุคคลในความห่วงใย Persons of Concern (POCs) กลุ่มอื่นๆซึ่งได้แก่ ผู้แสวงหาที่พักพิง (Asylum Seekers) ผู้พลัดถิ่นในประเทศ (Internally Displaced Persons) บุคคลไร้รัฐ (Stateless Persons) และผู้ที่เดินทางกลับประเทศต้นทาง (Returnees) ได้สัมภาษณ์ชาวกะเหรี่ยงคองยาวนอกพื้นที่พักพิงชั่วคราว เพื่อจะนำไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศนิวซีแลนด์

แต่ตามระเบียบการควบคุม ผู้หนีภัยการสู้รบ ของกระทรวงมหาดไทยระบุว่า ผู้มีสถานะเป็นผู้หนีภัยการสู้รบ จะต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวเท่านั้น หากหลบหนีออกนอกพื้นที่พักพิงชั่วคราวจะหมดจากสถานะภาพผู้หนีภัยการสู้รบ และหากถูกจับกุมจะถูกดำเนินคดีข้อหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและต้องถูกผลักดันออกนอกประเทศ ส่วนชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่มีบัตรและถือสถานะบุคคลบนพื้นที่สูงหรือชุมชนบนพื้นที่สูง หรือสถานะแรงงานต่างด้าวสามารถอาศัยอยู่และทำงานนอกพื้นที่พักพิงฯ อีกทั้งยังสามารถอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน โดยไม่ถูกจับกุมดำเนินคดี และเมื่อกระทรวงมหาดไทยส่งรายชื่อชาวกะเหรี่ยงคอยาวให้อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนตรวจสอบอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนได้รายงานว่า กะเหรี่ยงคอยาวกลุ่มดังกล่าวไม่ได้อยู่อาศัยในพื้นที่พักพิง ทำให้กระทรวงมหาดไทยระงับการเดินทางของชาวกะเหรี่ยงคอยาว ซึ่งเป็นเหตุให้ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugee) ไม่พอใจและเริ่มโจมตีทางการไทย กรณีที่โฆษกของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugee) กล่าวหาจังหวัดแม่ฮ่องสอนปฏิเสธการอนุญาตให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สามด้วยการกักขังชาวกะเหรี่ยงคอยาวไว้เป็น “สวนสัตว์มนุษย์” (Human Zoo) เพื่อประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว พร้อมชักชวนให้นักท่องเที่ยวคว่ำบาตร (boycott) ไม่เข้าชมหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาว ข้อกล่าวหาดังกล่าว ได้ตอกย้ำภาครัฐไทยต่อกระบวนการบริหารจัดการทั้งหมดตั้งแต่ต้น

ภายใต้ข้อกล่าวหาที่ว่าภาครัฐเป็นผู้จัดการสวนสัตว์ “สวนสัตว์มนุษย์” นั้น ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า หมู่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน นั้น หมู่บ้านที่มีการวางรูปแบบวิธีการเก็บเงินคนเข้าชม คล้ายกับสวนสัตว์และตรงกับข้อกล่าวหาที่เกิดขึ้นน่าจะมาจากหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวบ้านห้วยเสือเฒ่าแห่งนี้

หมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวบ้านห้วยเสือเฒ่า เกิดขึ้นหลังหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวบ้านในสอย และหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวบ้านห้วยปูแง ซึ่งทั้งสองแห่งอ้างกล่าวได้ว่ามีจุดเริ่มต้นที่เดียวกัน คือ จากนโยบายของภาครัฐจึงเกิดหมู่บ้านทั้งสองแห่งนี้ขึ้น แต่การเกิดของหมู่บ้านห้วยเสือเฒ่านี้ก็เป็นผลกระทบจากการเกิดหมู่บ้านสองหมู่บ้านแรก เกิดจากผลของการกำหนดและดำเนินนโยบายด้านการที่จะให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดแห่งการท่องเที่ยว แต่มีจุดแตกต่างกันกับหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวใน 2 แห่งแรกคือ หมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวบ้านในสอยและบ้านห้วยปูแง ถูกจัดการโดยรัฐภายใต้วิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ต้องการให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดแห่งการท่องเที่ยว ในขณะที่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวห้วยเสือเฒ่าถูกจัดการโดยเอกชน ซึ่งเป็นผลจากการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีการนำเอาอัตลักษณ์ของชาว

กะเหรี่ยงคอยาวจนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศอย่างกว้างขวาง ภายหลังจากที่ภาครัฐได้ใช้อัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวกะเหรี่ยงคอยาวเป็นส่วนหนึ่งแผนการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมาเป็นเวลา 5 ปี

สำหรับการก่อกำเนิดของหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวบ้านห้วยเสือเผ่นนั้น อยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2534 มีนักธุรกิจซึ่งดำรงสถานะในการเป็นราษฎรไทย อันเป็นที่รู้จักกันของคนในพื้นที่ได้นำกะเหรี่ยงคอยาว จากหมู่บ้านใหม่ในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เข้ามาอาศัยอยู่ในที่ทำกินของตนในหมู่บ้านห้วยเสือเผ่น เริ่มแรกนำกะเหรี่ยงคอยาวเข้ามา จำนวนเพียง 5 ครอบครัว ต่อมาเกิดการขยายจำนวนประชากรและครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบัน ชาวกะเหรี่ยงคอยาวอาศัยอยู่ในหมู่บ้านห้วยเสือเผ่น ในพื้นที่ที่เป็นของเอกชน มีจำนวน 26 ครอบครัว ประชากรประมาณ 124 คน โดยนักธุรกิจผู้ชักจูงให้พวกเขาอยู่นั้น ได้จ่ายเงินค่าเลี้ยงชีพให้ครอบครัวละ 1,500 บาท/เดือน สำหรับครอบครัวผู้หญิงกะเหรี่ยงคอยาวที่สวมห่วงคอและยังมีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยให้อีกด้วย นอกจากนี้ก็ซื้อข้าวให้กินทุกหลังคาเรือน กะเหรี่ยงคอยาวสามารถขายสินค้าของที่ระลึกรับของแจกและเงินค่าถ่ายรูปจากนักท่องเที่ยว จึงสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ

หมู่บ้านดังกล่าวนี้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวมีนักธุรกิจนำพวกกะเหรี่ยงคอยาวมาปลูกสร้างบ้านอาศัยอยู่แบบดั้งเดิมของเขา ไม่ได้ทำมาหากินด้วยอาชีพการเกษตร เขาไม่สามารถบุกเบิกหักล้างดงป่าสำหรับการเพาะปลูกได้เพราะอาศัยอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลทำให้กะเหรี่ยงคอยาวหมู่บ้านนี้จึงมีรายได้หลักจากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้าไปเยี่ยมชมในหมู่บ้านป่าดงแห่งนี้จะต้องจ่ายให้แก่ผู้จัดการและเจ้าของกิจการ ซึ่งอยู่ประจำในหมู่บ้าน คนละ 250 บาท ต่อคน เฉลี่ยมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมประมาณ 1,000 คน/เดือน หรือหากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาอย่างสม่ำเสมอจะมีรายได้ที่ยังไม่ได้หักค่าใช้จ่ายอยู่ที่ประมาณ เดือน 250,000 บาท ถือเป็นรายได้ที่มากพอสมควร

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายผู้วิจัย พบว่า ในความเป็นจริงแล้วนั้น การดำเนินนโยบายของภาครัฐเมื่อมีการจัดตั้งหมู่บ้านทั้งสองแห่งแรกแล้วพบว่า ภาครัฐเองไม่ได้เข้าไปมีบทบาทในการบริหารจัดการ หรือในเรื่องของการเข้าไปมีส่วนแบ่งของรายได้ที่เกิดจากการเข้าชมแต่อย่างใด แต่ทั้งสามหมู่บ้านมีการจัดตั้งคณะกรรมการในการดูแลบริหารจัดการหมู่บ้าน ซึ่งถือเป็นกลุ่มคนที่มีอิทธิพลหรือบทบาทในท้องถิ่นอยู่แล้ว ที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ แบ่งปันผลประโยชน์ แต่ถ้าทำการวิเคราะห์ในทางด้านกฎหมายแล้ว ผู้วิจัยมีคำถามว่า กระบวนการดำเนินการหรือบริหารจัดการหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวผู้ประกอบการนั้น ผู้ประกอบการมีสิทธิหากินกับกลุ่มกะเหรี่ยงคอยาวหรือไม่ ภาครัฐปฏิเสธได้หรือไม่ว่าไม่ได้เข้าไป

มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ ถ้าภาครัฐเห็นว่าการดำเนินการดังกล่าวไม่ถูกต้อง ภาครัฐควรริบเข้าไปดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องได้หรือไม่ หากไม่ดำเนินการแล้วถือว่าภาครัฐละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ หรือการที่ภาครัฐมีนโยบายที่จัดตั้งหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวที่เป็นผู้หนีภัยการสู้รบให้มีสิทธิเหนือกว่าผู้หนีภัยการสู้รบกลุ่มอื่นๆ เช่น ผู้หนีภัยการสู้รบชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่อพยพในแห่งอื่นๆ ทั้งในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน หรือจังหวัดอื่น เป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ และการกระทำทั้งหมดที่เกิดขึ้นถือว่าเป็นกระบวนการค้ามนุษย์ที่ดูจะแยบยลใช่หรือไม่

จากปรากฏการณ์การเกิดขึ้นของชุมชนหรือหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวเพื่อผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว นั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ในปัจจุบันไม่ได้มีหรือเกิดขึ้นเฉพาะในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเท่านั้น แต่ถือว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดนำร่อง หรือจังหวัดต้นแบบในการเกิดขึ้นของหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวและเป็นต้นแบบในการเรียนรู้การบริหารจัดการ จากประสบการณ์และบทเรียนของผู้ประกอบการด้านการค้าประเพณี วัฒนธรรมที่บริสุทธิ์ของชนเผ่ากะเหรี่ยงคอยาวได้ขยายบริการให้ใกล้กับกลุ่มผู้บริโภคหรือเป้าหมายมากยิ่งขึ้น ซึ่งปรากฏเป็นข่าวหลายต่อหลายครั้งที่พบมีการลักลอบหรือมีขบวนการนำกะเหรี่ยงคอยาวออกนอกเขตพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อนำไปแสดงในสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญๆ ในจังหวัดอื่น เช่น จังหวัดเชียงใหม่ หรือไปไกลถึงภาคใต้ คือ ที่จังหวัดภูเก็ต และข่าวแต่ละครั้งมักจะมีการคาดการณ์ว่าน่าจะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการนำพาคนเหล่านี้ออกนอกพื้นที่ เพราะตลอดเส้นทางที่จะผ่านไปยังจังหวัดเป้าหมายล้วนมีเจ้าหน้าที่หรือด่านตรวจหลายชุด ซึ่งหากมีการลักลอบออกไปก็ไม่น่าที่จะรอดพ้นจากการตรวจค้นหรือสายตาของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวได้

จากรายละเอียดที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น สังเกตเห็นได้ว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวขยายวงกว้างออกไปนอกเหนือพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนแล้ว ดังนั้นทำให้ในปัจจุบันจึงเกิดหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวขึ้นมากมาย เช่น มีหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวเกิดขึ้นใหม่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย อย่างน้อย 3 หมู่บ้าน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าไปชม ซึ่งในการเข้าชมแต่ละครั้งจะต้องเสียเงินที่มากพอสมควร ถือได้ว่าเป็นผลสำเร็จของกลุ่มขบวนการค้ามนุษย์ ค้าประเพณีวัฒนธรรม และที่สำคัญไม่มีใครรู้ว่ากลุ่มกะเหรี่ยงคอยาวตามหมู่บ้านต่างๆ นั้นมีที่มาที่ไปอย่างไร มีจำนวนเท่าใด มีใครอยู่ร่วมในกระบวนการบ้าง หรือมีใครได้ผลประโยชน์บ้าง ซึ่งภายใต้ประเด็นดังกล่าวภาครัฐไม่เคยกล่าวถึงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

นับจากนโยบายเปิดจังหวัดแม่ฮ่องสอนให้เป็นเมืองท่องเที่ยว เมื่อปี พ.ศ.2528 ที่จังหวัดให้มีการจัดตั้งหมู่บ้าน “หมู่บ้านวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยงคอยาว” โดยให้มีการย้ายชาวกะเหรี่ยงคอยาวจากบ้านน้ำเพียงดินไปอยู่รวมกันที่แห่งใหม่ คือ บ้านห้วยปูแง และแยกชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่

อยู่ร่วมชาวกะเหรี่ยง ในบ้านในสอยให้อยู่รวมกลุ่มเฉพาะชาวกะเหรี่ยงคอยาวตามจุดที่ภาครัฐกำหนดนั้น การดำเนินการของภาครัฐต่อกรณีดังกล่าวเป็นการดำเนินการภายใต้ข้ออ้างที่ต้องการจะให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองด้านการท่องเที่ยว ซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมขณะนั้น คือ มุ่งหวังที่จะเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งมีฐานะยากจนให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวให้มากขึ้น

แต่สำหรับการกำหนดและดำเนินนโยบายของภาครัฐในช่วงปี พ.ศ.2548-พ.ศ.2550 นั้น ส่วนหนึ่งเป็นความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัญหาในการดูแลและบริหารจัดการหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวหรือชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่องค์สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ กล่าวหาว่า ภาครัฐของไทยต้องการที่จะกักขังชาวกะเหรี่ยงคอยาว เพื่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งกล่าวว่าการกระทำของภาครัฐเป็นไปในลักษณะของการกักขังมนุษย์ หรือ สวนสัตว์มนุษย์ ให้คนเข้ามาเที่ยวชมแล้วเก็บค่าเข้าชม โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่จะต้องเสียค่าเข้าชมกะเหรี่ยงคอยาว

ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาของภาครัฐระดับจังหวัดนั้น ได้ดำเนินการภายใต้การตัดสินใจของผู้มีอำนาจสูงสุดของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ภายใต้โครงการที่มีชื่อว่า **“โครงการหมู่บ้านอนุรักษ์วิถีชีวิตชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) เพื่อความมั่นคง จังหวัดแม่ฮ่องสอน”** วิธีการดำเนินการคล้ายกับการดำเนินนโยบายในปีพ.ศ.2528 แต่แตกต่างกันที่วัตถุประสงค์ซึ่งในปี พ.ศ.2528 นั้น มุ่งเน้นที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยตรง แต่ในนโยบายในปี พ.ศ.2549 นั้นอยู่ภายใต้สถานการณ์ของการแก้ไขปัญหา และภาครัฐมุ่งเหตุผลไปที่ปัญหาด้านความมั่นคง แต่ยังคงวิธีการไว้เช่นเดิม คือ การย้ายหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาว จำนวน 2 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และหมู่บ้านห้วยเสือเฒ่า ตำบลผาป่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน โดยให้ไปรวมกันกับหมู่บ้านห้วยปูแง ซึ่งเป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวที่ใหญ่ที่สุดในบรรดาสามหมู่บ้าน

กล่าวเฉพาะในของโครงการหมู่บ้านอนุรักษ์วิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง(ปะด่อง) เพื่อความมั่นคง จังหวัดแม่ฮ่องสอน นโยบายหรือโครงการดังกล่าว การนำชาวกะเหรี่ยงคอยาว ทั้ง 3 หมู่บ้าน รวม จำนวน 124 ครอบครัว หรือ 574 คน ย้ายไปอยู่รวมกัน ณ พื้นที่โครงการ “หมู่บ้านอนุรักษ์วิถีชีวิตชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) เพื่อความมั่นคง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” สำหรับเหตุผลหรือสาเหตุที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้อ้างถึงความจำเป็นในการดำเนินโครงการครั้งนี้ คือ การตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) ไม่ได้อยู่อาศัยในพื้นที่แห่งเดียวกันทำให้การควบคุมดูแลประชากรชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) ไม่ทั่วถึง ทำให้นักสิทธิมนุษยชนมองว่าราชการไทยไม่ให้การดูแลชนเผ่ากะเหรี่ยงคอยาว (ปะด่อง) ทางด้านคุณภาพชีวิต ตามหลักมนุษยชนเท่าที่ควรประกอบ

กับในปัจจุบัน วิถีชีวิต วัฒนธรรมชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) นับวันจะเปลี่ยนแปลง รวมถึงการจัดระเบียบชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนไทย-พม่า ด้านจังหวัดแม่ฮ่องสอน

เห็นได้ว่าการวัตถุประสงค์ของการย้ายชาวกะเหรี่ยงคอยาวในครั้งนี้ เป็นเหตุผลเดิมๆ ที่ภาครัฐใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาในการจัดการกับชุมชนหรือชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยเฉพาะชาวเขา มักจะอ้างเหตุผลในเรื่องของความมั่นคง ซึ่งมีความหมายอย่างกว้าง เช่นเดียวกันกับการนำเสนอในครั้งนี้นี้ที่เห็นได้อย่างชัดเจนและไม่สอดคล้องกับเหตุผลหรือความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ กับข้อกล่าวหาว่าชาวกะเหรี่ยงคอยาวเป็นผู้บุกรุกทำลายป่าและการจัดระเบียบของชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนเพื่อความมั่นคง

กล่าวในเรื่องของข้อกล่าวหาที่ภาครัฐมักใช้เป็นข้ออ้างต่อการดำเนินการใดกับชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ประเทศไทยโดยเฉพาะการดำเนินการเพื่อความมั่นคง ซึ่งคำว่าความมั่นคงนั้น กล่าวได้ว่ามีความหมายที่คลุมเครือ ไม่ชัดเจน และมีความหมายที่หลากหลายมาก แต่รัฐมักจะอ้างคำสั้นคำนี้ โดยที่ไม่ได้ให้ความหมายขยายความใดๆ ทั้งสิ้น เช่นเดียวกันกับการย้ายหมู่บ้านในครั้งนี้ ข้อกล่าวหาว่ากะเหรี่ยงคอยาวเป็นผู้บุกรุกและทำลายป่า นำไปสู่การย้ายหมู่บ้านเช่นกัน ตามที่ได้กล่าวมาแต่ต้นแล้วว่า กะเหรี่ยงคอยาวทั้ง 3 หมู่บ้าน นั้น มีรายได้หลักจากการท่องเที่ยวจากการดูแลของผู้ประกอบการส่วนหนึ่ง ไม่ได้มีการประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ หรือทำอาชีพอื่นที่จะต้องมีการบุกรุกที่อย่างใด จากข้อกล่าวหาดังกล่าวถือว่าเป็นข้อกล่าวหาที่ไม่เป็นธรรมสำหรับชาวกะเหรี่ยงคอยาวทั้ง 3 หมู่บ้าน ภาครัฐไม่มีหลักฐานใดๆ มายืนยันต่อข้อกล่าวหาดังกล่าวและกะเหรี่ยงคอยาวเองก็ไม่มีโอกาสที่จะแสดงถึงความบริสุทธิ์ของตน หากภาครัฐยืนยันว่าชาวกะเหรี่ยงคอยาวมีพฤติกรรมในการบุกรุกที่หรือตัดไม้ทำลายแล้วใช้วิธีการย้ายหมู่บ้านหรือชุมชนออกไปคงไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ และยังเลวร้ายไปกว่านั้น เมื่อสถานที่ดำเนินโครงการซึ่งห่างไกลออกไปทางเส้นทางคมนาคม ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่ารายล้อมไปด้วยต้นไม้สักธรรมชาติ และไม้สักสวนป่าที่มีการปลูกเพิ่มเติมภายหลัง

จากข้อเท็จจริงและการสังเกตของผู้วิจัยแล้วพบว่าพื้นที่ที่ใช้เป็นพื้นที่ดำเนินโครงการนั้นเป็นพื้นที่อยู่ห่างไกลชุมชนหรือหมู่บ้านมากกว่าหมู่บ้านเดิมทั้งหมด การเดินทางมีความลำบากมากกว่าหมู่บ้านเดิมหลายเท่าตัว พื้นที่โครงการตั้งอยู่ใกล้ริมฝั่งหนึ่งของแม่น้ำปายซึ่งไม่มีสะพานข้ามแม่น้ำ การที่จะเข้าไปยังหมู่บ้าน ได้ต้องนั่งเรือข้ามฟากซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าหมู่บ้านเดิมหลายเท่าตัวหากใช้เส้นทางน้ำหรือเรือหางยาวเดินทางไปหมู่บ้านแห่งใหม่ ซึ่งพื้นที่แห่งใหม่ที่จังหวัดของตั้งเป็นสาขาพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านน้ำเพียงดิน หากเป็นพื้นที่พักพิงสาขาแล้วการดำเนินการระเบียบต่างๆ ก็ต้องดำเนินการเช่นเดียวกันกับพื้นที่พักพิงชั่วคราวต่างๆ ไป จึงไม่สามารถที่จะเปิดพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวเข้าชมวิถีชีวิต ซึ่งดูแล้วขัดกับวัตถุประสงค์ของการย้ายทุก

ประการ ซึ่งภาครัฐในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเองต่างย้าถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินการโครงการดังกล่าวต่อสื่อมวลชนทั้งในและต่างประเทศ และราษฎรในหมู่บ้านใกล้เคียงตลอดจนชาวกะเหรี่ยงคอยาวเองซึ่งจะต้องได้รับผลกระทบโดยตรงต่อการที่ตัวเองจะต้องย้ายในครั้งนี้เห็นได้จากการปฏิบัติงานของภาครัฐในพื้นที่ ที่ผ่านมาเช่น เมื่อ วันที่ 15 มิถุนายน และวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2549 อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ได้มีการเรียกประชุมเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจให้กับผู้นำชุมชนและราษฎรไทยในพื้นที่ใกล้เคียงให้เข้าใจของวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ โดยเน้นหนักถึงจุดยืนเดิม ที่ต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวกะเหรี่ยงคอยาว

จากการเก็บข้อมูลของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน พบว่า ทั้งกะเหรี่ยงคอยาวและราษฎรไทยในชุมชนมีความผูกพันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมอย่างใกล้ชิด ประกอบกับระยะเวลาดำเนินการโครงการกระชั้นชิดเป็นเหตุให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาว (ปะด่อง) และราษฎรไทย บริเวณใกล้เคียงขาดความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ

ขณะเดียวกัน จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้มีหนังสือถึงกองทัพบกที่ 3 เพื่อขอความเห็นชอบในการดำเนินโครงการดังกล่าวโดยอ้างถึงเหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการตามโครงการดังกล่าว 2 ประการ ได้แก่

ประการแรก อ้างว่าผู้หนีภัยการสู้รบที่ลี้ภัยอาศัยอยู่นอกพื้นที่ซึ่งก็คือ ชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่ได้รับการจัดทำทะเบียนผู้หนีภัยการสู้รบจากกระทรวงมหาดไทยร่วมกับ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugee) นั้น เป็นชนเผ่าที่มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมแตกต่างจากผู้หนีภัยการสู้รบที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงบ้านใหม่ในสอย ซึ่งก็คือ ชาวกระยาห์หรือกะเหรี่ยงแดง ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วการที่ชาวกะเหรี่ยงคอยาวไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงนั้นเกิดจากการดำเนินนโยบายของจังหวัดหรือของภาครัฐที่ต้องการใช้กะเหรี่ยงคอยาวเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าจังหวัด ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา จึงเป็นเหตุผลและความจำเป็นที่ไม่เป็นไปตามข้อกล่าวอ้าง

ประการที่สอง อ้างว่าเพื่อเป็นการจัดระเบียบชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน โดยเฉพาะผู้หนีภัยการสู้รบที่มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมแตกต่างจากผู้หนีการสู้รบที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงบ้านใหม่ในสอย ซึ่งก็คือการกล่าวอ้างความแตกต่างระหว่างชาวกะเหรี่ยงคอยาวกับชาวกะเหรี่ยงแดง ว่าไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ ซึ่งข้อเท็จจริงแล้วทั้งชาวกะเหรี่ยงคอยาวและชาวกะเหรี่ยงแดงต่างเป็นชนเผ่าที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นไม่ว่าจะในพื้นที่รัฐกระยาห์ หรือในพื้นที่พักพิง ซึ่งไม่เคยปรากฏให้ได้เห็นถึงความไม่ลงรอยหรือไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้เพราะความแตกต่างแต่อย่างใดในส่วนของกองทัพบกที่ 3 ที่ได้ให้ความเห็นชอบกับการดำเนินโครงการของจังหวัดแม่ฮ่องสอนใน

ครั้งนี้ แต่ในขณะเดียวกัน กองทัพเป็นห่วงในเรื่องของการดำเนินการตามโครงการของจังหวัดใน
ครั้งนี้ คือ เรื่องของระเบียบการควบคุมต่างๆ โดยขอให้จังหวัดได้ดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ คือ

1. ไม่ควรให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่
2. การควบคุมจัดระเบียบและสถานะไม่ต่างจากผู้หนีภัยการสู้รบทั่วไป
3. การกำหนดกิจกรรมเพื่องานการท่องเที่ยวของจังหวัด ควรจัดระบบควบคุมที่เหมาะสมไม่ปล่อยให้บุคคล กลุ่มที่ไม่ใช่ทางราชการเข้าแสวงหาผลประโยชน์

กองการต่างประเทศ สำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย เห็นว่าการดำเนินการตามโครงการดังกล่าวเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนทางด้านความมั่นคง เช่นเดียวกับกับสำนักงานสภาพัฒนาการ
แห่งชาติ ที่ได้จัดประชุมคณะกรรมการควบคุมผู้หนีภัยการสู้รบ ครั้งที่ 4 /2549 เมื่อวันที่ 17
เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2549 เห็นว่าการย้ายกะเหรี่ยงคอยาวมาอยู่ในพื้นที่โครงการนั้นจะต้องใช้
มาตรฐานเดียวกันกับพื้นที่พักพิงชั่วคราวและต้องมีการสกัดกั้นมิให้มีการหลบหนีเข้ามาเพิ่มเติม
ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว จะต้องไม่ใช่พื้นที่พักพิงชั่วคราว สาขาบ้านน้ำเพียงดินเป็นจุดขายในเรื่อง
การท่องเที่ยวในลักษณะ Human Zoo และหากสถานการณ์ในฝั่งพม่าเอื้ออำนวยในการส่งกลับ
จะต้องดำเนินการส่งชาวกะเหรี่ยงคอยาวกลับประเทศทันที

จากการศึกษาข้อมูลและหลักฐานของผู้วิจัย พบว่า ข้อเท็จจริงที่ปรากฏตลอดระยะเวลา
นับแต่มีการเตรียมการที่จะดำเนินโครงการ ภาครัฐได้เข้ามาใช้วิธีการเกลี้ยกล่อมหรือสร้างความ
เข้าใจและความมั่นใจให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวทั้งสามหมู่บ้านตลอดเวลาเพื่อที่รัฐจะสามารถที่จะ
ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดหรือวาง เช่น มีการบอกกับชาวบ้านว่าจะมีชีวิตความ
เป็นอยู่ที่ดีขึ้น จะมีที่ดินทำกิน ในขณะที่เรื่องงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ
ทั้งในระยะสั้นหลังจากที่มีการย้ายแล้ว และระยะยาวไม่ได้มีการตั้งงบประมาณไว้แม้แต่บาทเดียว
ในส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับล่างที่จังหวัดมอบให้ไปเจรจาสร้างความเข้าใจให้กับชาว
กะเหรี่ยงคอยาวเองก็มีข้อมูลด้านเดียวคือด้านที่ดีไปบอกแก่ชาวกะเหรี่ยงคอยาว เปรียบเสมือนไป
หลอกลวงชาวกะเหรี่ยงคอยาวอีกที

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการดำเนินโครงการในครั้งนี้แม้แต่ผู้บริหารระดับสูงของจังหวัด
ได้ดำเนินนโยบายด้วยความสับสนไม่มีการบูรณาการข้อมูลอย่างเป็นระบบไม่มีการศึกษา
ผลกระทบอย่างจริงจังต่อนโยบายที่เกิดขึ้น เห็นได้จากการดำเนินการตามนโยบายในระยะแรกที่
ภาครัฐต้องการให้มีการย้ายกะเหรี่ยงคอยาวทั้งหมดที่มีอยู่ในพื้นที่ให้ไปอยู่ร่วมกันทั้งหมดในพื้นที่
โครงการ หากชาวกะเหรี่ยงคอยาวคนใดขัดขึ้นก็จะมีการดำเนินการตามกฎหมายอาจมีการจับกุม
ในข้อหาเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายหรือมีการผลักดันออกนอกประเทศเป็นต้น ถ้าทำ
การวิเคราะห์การกระทำของรัฐในลักษณะดังกล่าวถือว่าเป็นไปในลักษณะของการบังคับย้าย แต่

ในระยะต่อมาเมื่อภาครัฐพบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ชาวกะเหรี่ยงคอยาวทั้ง 3 หมู่บ้าน ต่างมีสถานะทางทะเบียนที่หลากหลายและแตกต่างกันออกไปและบางส่วนยังมีสถานะที่ซ้อนกันอยู่หลายสถานะ แสดงให้เห็นถึงระบบการบริหารจัดการข้อมูลของภาครัฐที่ไม่มีประสิทธิภาพ เมื่อทราบข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้วท่าทีของภาครัฐที่เคยแข็งกร้าวต่อการจัดการกะเหรี่ยงคอยาวเริ่มอ่อนลง ซึ่งหากภาครัฐยังคงความคิดที่จะต้องให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวทั้งหมดย้าย อาจจะมีผลกระทบด้านลบทั้งต่อภาครัฐและผู้บริหารในระดับของจังหวัด และนำไปสู่ความรุนแรงและความขัดแย้งที่เพิ่มมากขึ้น

ตาราง 4.3.1 แสดงข้อมูลสถานะชาวกะเหรี่ยงคอยาวบ้านห้วยเสือเฒ่าและบ้านใหม่ในสอย

กลุ่มที่	สถานะทางทะเบียน	จำนวน/คน
1.	เป็นผู้มีสถานะเป็นบุคคลบนพื้นที่สูง	104
2.	เป็นผู้มีสถานะเป็นชุมชนบนพื้นที่สูง	94
3.	ผู้มีสถานะทางทะเบียน ท.ร.38/1	80
4.	เป็นผู้มีสถานะทางทะเบียนเป็นผู้ถือบัตรสำรวจ 89/1	57
5.	เป็นสมาชิกในครอบครัวของผู้มีสถานะทางทะเบียน แต่ยังไม่ได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียน	113
6.	เป็นผู้มีสถานะเป็นผู้หนีภัยการสู้รบ	79
7.	เป็นผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนใดๆ	23

ที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน, 2550

ผลการสำรวจข้อมูลด้านสถานะชาวกะเหรี่ยงคอยาว ในหมู่บ้าน บ้านใหม่ในสอยและบ้านห้วยเสือเฒ่า ที่มีสถานะทางทะเบียนและไม่มีสถานะทางทะเบียน ของที่ทำการปกครองอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนสรุปผล ดังนี้

ชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่มีสถานะทางทะเบียน ประเภทต่างๆ ได้แก่ ผู้มีสถานะเป็นบุคคลบนพื้นที่สูง จำนวน 104 คน,เป็นผู้มีสถานะเป็นชุมชนบนพื้นที่สูง จำนวน 94 คน ผู้มีสถานะทางทะเบียน ท.ร.38/1 จำนวน 80 คน เป็นผู้มีสถานะทางทะเบียนเป็นผู้ถือบัตรสำรวจ 89/1 จำนวน 57 คน และที่เป็นสมาชิกในครอบครัวของผู้มีสถานะทางทะเบียนแต่ยังไม่ได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียน จำนวน 113 คน รวมจำนวน ทั้งหมด 550 คน

จากรายงานของที่ทำกรปกครองอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน พบว่า จากจำนวนประชากรชาวกะเหรี่ยงทั้งหมดข้างต้นดังกล่าว คือ จำนวน 500 คน ยืนยันอย่างหนักแน่นว่าจะขออาศัยอยู่ที่เดิม ส่วนประชากรชาวกะเหรี่ยงค้อยาวที่มีสถานะผู้หนีภัยการสู้รบ และชาวกะเหรี่ยงค้อยาวที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนใดๆ ประสงค์ไปอยู่ในพื้นที่โครงการ จำนวนเพียง 10 ครอบครัว หรือ 42 คน เท่านั้น

ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่า ชาวกะเหรี่ยงค้อยาวที่ถือบัตรบุคคลบนพื้นที่สูง หรือชุมชนบนพื้นที่สูง หรือ ได้รับอนุญาตให้ทำงานได้ ตลอดจนสมาชิกครอบครัวของกลุ่มสถานะดังกล่าวเป็นกลุ่มที่สามารถเลือกได้ว่า จะอยู่ในหมู่บ้านเดิม หรือ ย้ายไปอยู่ในพื้นที่โครงการ หรือ อยู่ในพื้นที่พักพิงบ้านใหม่ในสอย หรือ มากกว่านั้นชาวกะเหรี่ยงค้อยาวบางคนมีสถานะหลายสถานะ หรือถือบัตรหลายประเภทสามารถที่จะเลือกแสดงสถานะของตนต่อภาครัฐในสถานะที่เป็นประโยชน์กับตัวเองมากที่สุด ดังนั้น กลุ่มนี้จึงแสดงจุดยืนที่ไม่ต้องการที่จะไปอยู่ในพื้นที่แห่งใหม่ที่ภาครัฐได้ตระเตรียมให้ แสดงให้เห็นถึงความไม่ไว้วางใจที่มีต่อภาครัฐของชาวกะเหรี่ยงค้อยาวกลุ่มนี้

ภาครัฐนั้นเห็นได้ว่าภาครัฐได้ปกปิดข้อเท็จจริงหลายประการ เช่น เรื่องของการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ขณะที่สภาพความมั่นคงหรือกองทัพพยายามกำชับให้มีการปฏิบัติเหมือนกับพื้นที่พักพิงทั่วไป หลายคำตอบเป็นคำตอบในลักษณะเชิงบังคับและข่มขู่ เช่น

1. นโยบายของจังหวัดต้องการย้ายประชากรกะเหรี่ยง (ปะด่อง) บ้านในสอยและห้วยเสือเฒ่า ไปอยู่อาศัยรวมอยู่ที่เดียวในพื้นที่ห้วยปูแงง บัตรประจำตัวบุคคลพื้นที่สูง (บัตรสีฟ้า) และสำรวจชุมชนบนพื้นที่สูง (บัตรสีเขียวขอบแดง) ไม่ใช่บัตรประจำตัวประชาชน ตาม พ.ร.บ. บัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526 เป็นเพียงบัตรประจำตัวที่ทางราชการให้ไว้เพื่อแสดงว่าเป็นบุคคลที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น เมื่อจังหวัดมีนโยบายที่จะจัดระเบียบชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนเพื่อความมั่นคง ผู้ถือบัตรดังกล่าวควรให้ความร่วมมือ”

2. การขนย้ายประชากรชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) จังหวัดมีนโยบายให้มีการทำความเข้าใจกับประชาชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) ก่อนเพื่อให้เกิดความสมัครใจ การย้ายไปยังห้วยปูแงงและการย้ายไปอยู่ที่พักพิงชั่วคราว ฯ บ้านใหม่ในสอย จังหวัดจะรีบดำเนินการให้เร็วที่สุด และขอให้ประชากรชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปะด่อง) ให้ความร่วมมือกับจังหวัดด้วย” เป็นต้น

เมื่อภาครัฐเริ่มที่จะดำเนินการตามนโยบายแล้วสังเกตได้ว่าการรีบเร่งโดยที่ไม่มีระบบการบริหารจัดการรองรับ หรือมีการเตรียมความพร้อมใดๆ ที่จะให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินนโยบายได้ เช่น ความไม่พร้อมของพื้นที่ ระบบเส้นทางคมนาคม หรือ สะพานข้ามแม่น้ำ เป็นต้น หลังจากที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เริ่มขนย้ายชาวกะเหรี่ยงค้อยาว เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2550

จนสิ้นสุดการดำเนินการขนย้าย อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนได้สำรวจทำการสำรวจข้อมูลประชากรชาวกะเหรี่ยงคอยาวทั้งที่อยู่ในพื้นที่เดิม และย้ายไปอยู่ในที่แห่งใหม่ตามตาราง 4.3.2 ดังนี้

ตาราง 4.3.2 แสดงข้อมูลประชากรชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่เลือกอาศัยอยู่ ณ หมู่บ้านเดิม

หมู่บ้าน	ประชากรรวมเดิม		จำนวนผู้ที่อาศัยอยู่ที่เดิม		แยกตามเพศและวัย			
	ครอบครัว	คน	ครอบครัว	คน	ชาย	หญิง	เด็กชาย	เด็กหญิง
บ้านห้วยเสือเฒ่า	27	123	16	86	20	26	17	23
บ้านในสอย	52	195	38	149	42	54	27	26
รวม	79	318	54	235	62	80	44	49

ที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน, 2550

ตาราง 4.3.3 แสดงข้อมูลประชากรชาวกะเหรี่ยงคอยาว ที่เลือกไปอยู่อาศัยในพื้นที่ โครงการ

หมู่บ้าน	ครอบครัว	จำนวน(คน)	ชาย	หญิง	เด็กชาย	เด็กหญิง
บ้านห้วยเสือเฒ่า	17	37	13	15	6	3
บ้านในสอย	19	46	13	11	15	7
รวม	36	83	26	26	21	10

ที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน, 2550

ผลจากการดำเนินโครงการดังกล่าว ทำให้มีชาวกะเหรี่ยงคอยาว ย้ายหมู่บ้านไปอยู่ในพื้นที่โครงการ ดังนี้ ชาวกะเหรี่ยงคอยาว บ้านห้วยเสือเฒ่า ย้าย 17 ครอบครัว รวมประชากร 37 คน , บ้านในสอย ย้าย 19 ครอบครัว จำนวนประชากร 46 คน รวมทั้ง 2 หมู่บ้าน ย้าย 36 ครอบครัว รวมประชากรทั้งหมด 83 คน ส่วนชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่อาศัยอยู่ที่เดิม มีดังนี้ บ้านห้วยเสือเฒ่า จำนวน 16 ครอบครัว ประชากร 86 คน บ้านในสอย จำนวน 38 ครอบครัว ประชากร 149 คน ประชากรชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่ย้ายหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 26 ของประชากรทั้งหมด และคิดเป็นครอบครัวชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่ย้ายหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 46 ของจำนวนครอบครัวชาวกะเหรี่ยงคอยาว

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าในส่วนของชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่สมัครใจเข้าไปอยู่ในพื้นที่โครงการมีเพียง **สองกลุ่ม** เท่านั้น

กลุ่มแรกคือ กลุ่มที่สามารถเลือกได้แค่ 2 ทางเลือกเท่านั้น ได้แก่ ชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่มีสถานะเป็นผู้หนีภัยการสู้รบ ซึ่งตามระเบียบแล้วผู้หนีภัยการสู้รบไม่สามารถออกนอกพื้นที่พัก

พึงชั่วคราวได้ โดยด้วยมาตรการของภาครัฐที่บีบให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาวมีทางเลือกที่แคบลง หากไม่ไปอยู่ในพื้นที่โครงการของภาครัฐก็ต้องย้ายกลับเข้าไปยังพื้นที่พักพิงชั่วคราว กลุ่มนี้ยังคงเลือกที่จะไว้ใจภาครัฐมากกว่าที่จะกลับเข้าไปใช้ชีวิตในพื้นที่พักพิง ซึ่งอาจเป็นเพราะการใช้ชีวิตในพื้นที่พักมีข้อจำกัด มีอิสระภาพน้อยกว่าพื้นที่นอกพื้นที่พักพิงพื้นที่โครงการอาจให้ความหวังและความสุขได้มากกว่า

ส่วนกลุ่มที่สอง คือ กลุ่มกะเหรี่ยงคอยาวที่ไม่มีทางเลือก เป็นกลุ่มชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนใดๆ หรือทางกฎหมายแล้วก็คือ คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั่นเอง กลุ่มนี้อาจถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่โชคดีที่สุดคนนอกจากจะไม่ถูกดำเนินคดีด้วยข้อหาการเป็นคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายแล้ว ยังมีสิทธิที่สามารถจะเลือกที่อยู่อาศัยได้ทัดเทียมกับชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่มีสถานะเป็นผู้หนีภัยการสู้รบ

ชาวกะเหรี่ยงคอยาวที่ย้ายเข้าไปอยู่ในพื้นที่โครงการต่างมีความคาดหวังที่จะให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือเพราะที่ผ่านมาไม่มีหน่วยงานใดในพื้นที่เข้ามาให้การความช่วยเหลือ ประกอบกับท่าทีของภาครัฐที่แสดงถึงความต้องการและความจริงจังที่ให้ความช่วยเหลือกลุ่มชาวกะเหรี่ยงคอยาวดังกล่าว ซึ่งเห็นได้จากบทการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อของผู้บริหารระดับสูงของจังหวัด ในทางที่เป็นการสนับสนุนให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว

จากการดำเนินนโยบายของภาครัฐตั้งแต่ปีพ.ศ.2549 - ปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ถึงผลกระทบของการกำหนดนโยบายและการดำเนินโครงการของภาครัฐต่อชุมชนกะเหรี่ยงคอยาวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

ปี พ.ศ.2550 จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ขนย้ายประชากรชาวกะยันจากบ้านห้วยเสือเฒ่าและบ้านในสอย จำนวน 36 ครอบครัว จำนวน 83 คน ไปอาศัยอยู่รวมกัน ณ หมู่บ้านห้วยปูแงดตำบลผาป่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

ระหว่าง ปี พ.ศ.2551 ชาวกะยันหรือกะเหรี่ยงคอยาว เริ่มทยอยอพยพออกจากพื้นที่โครงการ โดย ส่วนหนึ่งกลับไปยังหมู่บ้านเดิม โดยเฉพาะชาวกะยันที่มีบัตรชุมชนบนพื้นที่สูงหรือบัตรบุคลบนพื้นที่อยู่ซึ่ง มีสิทธิที่จะอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนได้ ส่วนหนึ่งได้กลับเข้าไปยังพื้นที่พักพิงชั่วคราว บ้านใหม่ในสอย ทั้งนี้เกิดจากการที่รัฐไม่ได้รักษาสัจจะหรือดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในนโยบาย และนโยบายดังกล่าวไม่สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น

ปัจจุบัน ปี พ.ศ.2553 เพียงระยะเวลาไม่กี่ปี พบว่าสภาพพื้นที่บริเวณโครงการกลายเป็นพื้นที่ว่างเปล่าไม่ได้แตกต่างไปจากก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการเท่าใดนัก เหลือเพียงร่องรอยของอาคารที่สร้างด้วยไม้ไผ่หลังคามุงด้วยใบตองตึง กลายเป็นซากผุพัง ไม่เหลือให้เห็นร่องรอยของสภาพหมู่บ้านที่ครั้งหนึ่งเต็มไปด้วยผู้คนที่รอคอยความหวัง และชีวิตที่ดีกว่า ชาวกะเหรี่ยงคอยาว

ชาวในหมู่บ้านแห่งนี้ต่างกระจัดกระจายหายไปตามพื้นที่ต่างๆ โดยที่ภาครัฐไม่ได้เหลียวแล ใส่ใจ หรือกล่าวถึงอีกต่อไป

นอกจากนี้ยังพบว่าหลังจากความล้มเหลวโดยสิ้นเชิงของกระบวนการจัดการของ ภาครัฐต่อหมู่บ้านกะเหรี่ยงคอยาวแห่งใหม่แห่งนี้แล้ว ชาวกะเหรี่ยงคอยาวส่วนหนึ่งได้ย้ายเข้าไป อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านใหม่ในสอย โดยที่ภาครัฐไม่ได้กลัวหรือกังวลถึงความแตกต่าง ระหว่างวิถีชีวิตและประเพณีวัฒนธรรมว่าทั้ง ชาวกะเหรี่ยงคอยาว และ ชาวกะเหรี่ยงแดง จะอยู่ ร่วมกันได้หรือไม่ ไม่เหมือนดังก่อนที่จะดำเนิน โครงการ และส่วนหนึ่งก็กลับไปยังหมู่บ้านแห่ง เดิมที่ยังคอยอา่แขนต้อนรับที่การกลับ แต่ส่วนหนึ่งที่ได้หลงเชื่อในการชักจูงหรือวาจป็นของ ภาครัฐและได้ตกเป็นเครื่องมือของภาครัฐกลายเป็นแกนนำที่จะชักชวนให้ชาวกะเหรี่ยงคอยาว ออกจากหมู่บ้านเพื่อชีวิตที่ดีกว่าเพื่อปลดแอกตัวเองออกจากความเป็นทาส เป็นคนในสวนสัตว์ มนุษย์ ให้พ้นจากผู้ประกอบการที่หากินกับความเป็นเผ่าพันธุ์ของตน โดยหวังว่ารัฐมีความจริงใจ และตั้งใจที่จะช่วยให้หลุดพ้นจากสวนสัตว์ได้ แต่เมื่อสิ่งทุกอย่างเป็นเพียงแค่ความฝันที่ภาครัฐ สร้างให้ เมื่อตื่นขึ้นมา ก็พบความความจริงที่โหดร้ายกว่า คนกลุ่มนี้ถูกหมายหัวและไม่ได้รับการ ต้อนรับให้กลับเข้าไปในหมู่บ้านเด็ดขาด

ปัจจุบันผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าในส่วนของหมู่บ้านห้วยเสือเผ่ามีชาวกะเหรี่ยงคอยาวเข้ามา เพิ่มอีกหลายคนที่ไม่คุ้นหน้า ผู้หญิงกะเหรี่ยงคอยาวหลายคนมีการใส่ห่วงคอเพียงไม่กี่ห่วงน่าจะเป็น กลุ่มใหม่ที่ผู้ประกอบการได้จัดตั้งขึ้นเพื่อหาเงินจากนักท่องเที่ยว โดยที่ชาวกะเหรี่ยงคอยาวผู้ ซึ่งไม่ได้มีสถานะเป็นคนไทยไม่มีทางเลือกที่ดีกว่านี้ หากภาครัฐจะหยิบยื่นความช่วยเหลือให้อีก สักครั้งหนึ่งคงเป็นไปได้ยากที่ชาวกะเหรี่ยงคอยาวจะหลงเชื่อเพราะชาวกะเหรี่ยงคอยาวทั้งหมดได้ ผ่านประสบการณ์อันเลวร้ายที่สุดที่ภาครัฐหยิบยื่นให้แล้ว